

Б И С Е Р И

14.396

830-32

ЕРНОТ ЦАН

ТРИ ПРИПОВЕТКЕ

Сигнатура

Презиме и име писца,

Зат. Ерхсий

14. 396

2307 32

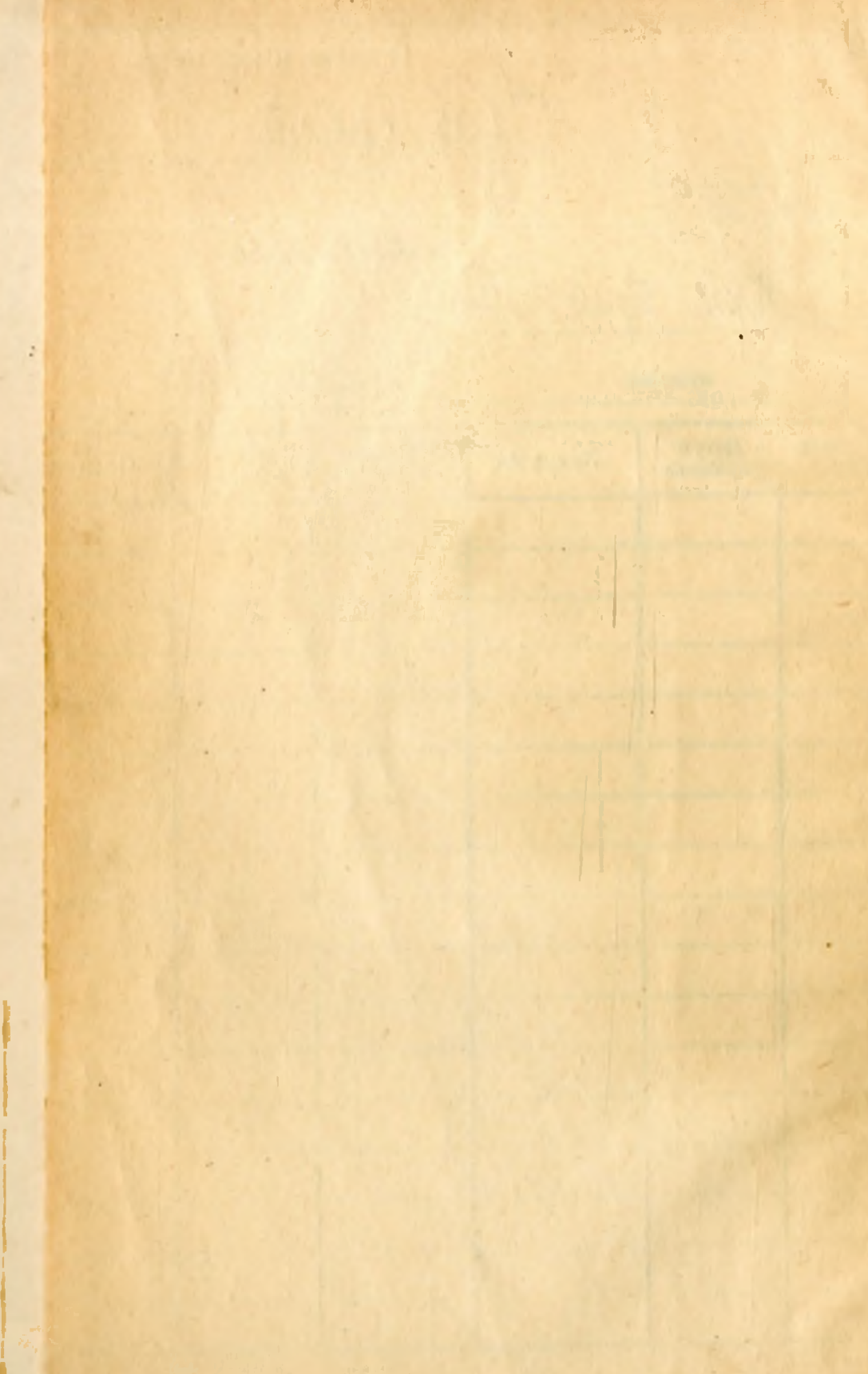
НАСЛОВ ДЕЛА

При приёме

Место и год. издања

Београд, 1943

[illegible]

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ
ПЕСКОВАЦ

THE N. C. F. N.
COTTON FIBRE

1918
MADE IN U.S.A.

Б И С Е Р И
С В Е Т С К Е Н Њ И Ж Е В Н О С Т И

25

1943

Б Е О Г Р А Д

ТРИ ПРИПОВЕТКЕ

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДА ЛЕСКОВЦА

Бр. 14.396

Струка 830-32

Написао
ЕРНСТ ЦАН

Издавачко и прометно а. д.

» ЈУГОИСТОК «

Превео
НИКОЛА АЛЕНСИЋ

Норице израдио
ЉУНА ЈАНКОВИЋ

Немачки наслов:
Ernst Zahn
QUINTETT

ШТАМПА: ШТАМПАРИЈА „ПРОСВЕТА“ — БЕОГРАД

**(Опште овлашћење Хем. централе бр. 23597/XV-6 за
потрошњу хартије у августу 1943.)**

(Одобрење Проп. бр. 115/43)

ТЕТКА БАРЕЛА

ГЛАВА ПРВА

Таласи играју уз обалу. Они су скоро стално у покрету, као да не могу никада да се смире. Језеро је једно од најдубљих и најтамнијих у Швајцарској. Са истока опкољено је стрмим, голим, високим брдима и његова обала је ту слабо обрађена. Са запада граничи га ниска падина обрасла шумом. На југу и северу налазе се отворена врата према равници. Тамо се сунце слободно игра и преплављује богата села и простране оранице.

Таласи пљускају, нишу се, буче — према јачини ветра. Али њихов вечити немир потиче од скривених струја, које се крећу по дубоким безданима и шаљу горе свој дивљи дах.

На средини западне обале језера налази се један долињски усек. Ту се сурвава из алпских висина један брдски поток, богат водом, према селу Милехалдену. На домаку кућа он се задовољава питомим током и губи се у језеру у облику змијастих рукаваца. Поток покреће неколико фабрика, једну велику стругару, једну ткачницу, једну парну столарницу и велику предионицу фирме Гербер и Ланц, која лежи најближе обали. У њеној великој згради са многим прозорима, у којој брекћу машине, гомила људи и жена зарађује свакодневни хлеб. Поред ње води према језеру једна улица, споредни пут који се одваја од главне саобраћајне улице, која пролази кроз село. На самој обали на-

лази се кућа и врт мајора Плацидуса Ланца, имућног човека и садашњег сопственика фабрике.

Таласи играју крај песковитог завршетка улице поред места за истовар и пристајање теретних лађица и сељака, поред зидова Ланцовог врта, са црном гвозденом решеткастом оградом иза које се сада шепури јесење цвеће у пуном шаренилу боја.

Има ли овај врт нешто слично са својим поседником? Да ли не подражава њему, овај врт, који је у почетку био само проста сеоска њива са трошном дрвеном оградом, засађена поврћем и са неколико обичних маргарета и капуцинера, а који сада на поносном гранитном постољу носи гвоздене решетке. Диреци свеже обојене ограде имају златне врхове, са којима се такмиче у боји и сјају последње руже, лепе кате и ретки новооднеговани примерци далија.

Фабрикант Плацидус Ланц чини све што је потребно да уреди врт и кућу. Како је он сам од простог сувоњавог писара постао предузимач и задовољан грађанин?

О овим стварима размишљала је госпођа Барбла Ланц, рођена Гербер, док је седела баш у овом врту, на једној свеже обојеној удобној клупи на обали. Она је, са страшћу човека трома и склона размишљању, задавала себи бриге због садашњости и прошлости и сећала се свега што се догодило у десет година њеног брака.

Госпођа Барбла није више била млада. Ветар, који је дувао од језера, разбарушио би неколико коврцавих, грубих, црних длака њене косе. Мирном руком она их је намештала иза ува. Али ветар је могао открити да је у коси, која је изгледала као угаљ црна, ту и тамо било седих власи.

Са својом непослушном косом, с муком уплетеном у плетенице, тешким црним обрвама и смеђом кожом изгледала је госпођа Барбла налик на Циганку. Њене руке биле су велике и огрубеле од

рада и њене црте нису имале више никакве љупкости. Само сасвим изблиза видело би се да у очима, које су изгледале црне и строге, светлуца сомотска мрка боја и скривена доброта, придајући јој покаткад израз као да поверљиво погледом дозива.

Госпођа Барбла знала је да је неугледна и, данас, док се, као често у последње време, у мислима бавила личношћу свога мужа, она се сећала његовог успона и није од себе крила да је, напротив, она сама постајала све сиромашнија у младоликости и спољашњим преимућствима.

Поред једне удате сестре, Барбла је била једино дете Јоханеса Гербера, који је прво овде у Милехалдену основао једну малу фабрику везова. Од скромних почетака прост, али фанатично вредан отац, кога је потпомагала доста имућна жена, довео је своју малу фабрику до процвата, а себе самог до доброг стања. Посао и зарада су порасли, и једног дана Гербер је ангажовао једног писара и путника, Платидуса Ланца.

Како је тај дан био близак у Барблином сећању!

Када је тога дана пошла у канцеларију свога оца, изиђе из споредне собе један млад, наочит човек. Једним брзим и мало надменим начином отворио је плави, пристали човек врата и опет их затворио. Плаве очи погледале су је зачуђено, а затим се засветлеле задовољним, помало лукавим, сјајем. „Охо“, рече човек, можда што се хтео извинити због свог осорног понашања. А затим изгледа да се сетио ко би она могла бити. И скинуо је ниско шешир пред њом. Она одмах затим прође поред њега црвенећи, али је још имала времена да примети како оно његових лепих, обријаних уста клизи љубак, привлачан осмех. Збуњена овим сусретом, ушла је код оца и тамо сазнала да је странац њихов нови намештеник.

Платидус Ланц се брзо уживео у кући и у послу. Отац је хвалио његову велику радну снагу и

његову смелу предузимљивост, којој ће ускоро бити уске скромне прилике предузећа. Мати га је мање подносила. Налазила је да има неки охол и нескроман начин и понаша се као да би пола света морало да припада њему. Барбла је, међутим, имала осећај као да је приликом оног првог сусрета у њену душу пала једна варница, слично онима које расипа локомотива по кућним крововима у ноћи. Она се никад више није могла срести са Плацидусом Ланцом, а да јој срце не залупа. Није се могло утврдити да ли је он то примећивао, или да ли се и њему већ од почетка свиђала црнокоса девојка. Он, свакако, није заборавио, поред настојања да се оцу, своме шефу, учини неопходним, да се у згодној прилици приближи и кћери и да се потруди за њену наклоност. Од мајке се склањао даље, било што је знао за њену антипатију према себи, или због тога што је није сматрао важном поред остале две главне особе.

Онда је, услед тешког грипа, мајка изненада умрла и са њом је нестало једног дела опозиције против њега. Барбла је постала домаћица, водила је вешто кућанство и показала се ускоро оцу исто тако неопходна у стану, као Плацидус у фабрици, која се брзо повећавала. Њих двоје младих виђали су се сада свакодневно и постали су утолико поверљивији, што су приметили да отац Гербер није нерадо гледао ово узајамно зближавање.

Једног мајског дана — њене мисли су се са болном тугом држале ове успомене — понуди јој Плацидус да је у очевом чамцу изведе на језеро, које је било позлаћено нежним сунцем. Послушала га је брзо и радо. Усталасане душе од пролећа и лепоте вечерње природе, седела је преко пута од њега, док је он стојао на крмилу. Напајала се његовом победоносном наочитошћу, која је на крми тек долазила до правог израза, и све више су се губиле оне сумње које је мати некада у њој про-

будила и отада су њена сопствена опажања почињала у њој да се учвршћују.

Љубав је бура која дува преко многих препрека. Није било чудно што су се Плацидус, који није био слеп да види користи које произлазе за њега из везе са шефовом ћерком, и Барбла вратили са пролећне шетње као љубавни и млади веренички пар.

Неколико месеци доцније они су се венчали. Барбла обори своју тамну главу. У њој су мисли постајале мрачније и теже. Кроз њену душу пролазила су осећања одавно изгубљене сласти. Она се предала Плацидусу са срцем пуним вере и у почетку, побеђен њеном младалачком љупкошћу и њеном опором, уздржљивом нежношћу, он јој је био захвалан и каткада жесток љубавник. Била је и даље свакодневно сведок његове употребљивости у послу. Имао је звучан глас, који је заповеднички и самосвесно одјекивао кроз фабричке просторије. Отац је хвалио његов начин како уме да стекне послушност код потчињених и утицај на муштерије. Све то потхрањивало је и даље њено дивљење према њему.

Доцније, дошла су мала расхлађивања. Она су личила на поветарац који настаје кроз случајно отворена врата. Иако се њен отац није на то жалио, она је примећивала како се он временом почиње осећати мало потиснут у страну од свога зегза.

Затим, изненада умре и Јоханес Гербер од срчане капи. Наједанпут постаде Плацидус господар у кући и у предузећу. Барбла се поново прихвати пословних ствари, али је приметила да Плацидус то није баш много ценио и пропуштао је да нађе времена за њу. Она се помирила с тиме. Али, пошто је уопште почела да размишља о њему, долазила јој је до свести све више него раније његова самовољност и његова склоност ка хвалисавости у извесним приликама. Он је много путовао и хвалио се својим dobrим спољним везама. Једног дана при-

чао је о посети једном пословном пријатељу и његовој лепој ћерци. У њиховом друштву је уистину зажалио што је већ ожењен. Можда је и девојка то зажалила.

То је било само тако набачено, као што то отприлике чини један ташт човек.

Али Барбла се изненадила. Први пут покренула се слепа љубомора у њеном срцу. Одједном њој су се отвориле очи. Плацидус је био похлепан на успехе сваке врсте, па и код жена. Она се мучила и покушавала је да себе убеди да су бурни људи као он такви.

Каткада ју је свест да он по закону њој припада чинила попустљивом према малим неверствима. Али, постепено осећала је све јасније да, као некада њен отац у послу, тако и она сада у браку бива помало одгурнута у страну. Затим јој говорљивост једне служавке, која је чула брбљање и пренела га даље, откри да Плацидус негде има љубавницу коју издржава. Она је била решена да га примора да бира између ње и те жене. Али изненада њоме завлада неки чудан страх, прво због његове бучне жестине, а затим, много скривенији и дубљи, страх да га потпуно не изгуби.

Ћутала је.

Било је дана и часова када је Плацидус био према њој много љубазан. Можда је тежио да свест о кривици савлада удвојеном пажњом.

Затим се предала неизбежности. Само је постала још тиша и повученија у себе, него раније.

Барбла Ланц уздахну и учини јој се чудним како њен живот пролази данас кроз њене мисли. Као да су језерски таласи испирали пред њеним ногама делић по делић тога живота. Пљускање ових таласа продирало је у њену свест. Затим њен поглед паде на стрма љубичасто-црна брда друге обале. Она су почињала да светлуцају, да светле, да горе. У госпођи Барбли пробудише се туга и по-

треба за љубављу, које су је увек обузимале у часовима осамљености. Она је чезнула за својим мужем, који је, овако или онако, још увек претстављао садржај њеног живота. У том тренутку она није знала да ли је он отсутан, или се налази тамо у својој канцеларији и мучило ју је што то не зна.

Баш тада зачуше се кораци на оближњој баштенској стази. Она је одмах познала да су то његови кораци и као дете које се скупља пред неком силом која се изненада приближава, пред бацањем лопте, или претећим ударцем, скупила се мало плашљиво на својој клупи.

„Добро вече, Барбла!“ — одјекну иза ње.

То је био Плацидусов гласни, необуздани и каткад, у својој победоносности, задовољни начин којим је говорио са њом. И већ је седео поред ње, а клупа је дрхтала од тежине и наглости са којом се спустио на њу.

„Шта мудрујеш?“ — упита је.

Можда је, када ју је приметио издалека, осетио нешто од њене унутрашње усамљености и био расположен да је моли за опроштај и да осети шта је имао у њој.

Она му одговори:

„Ах, шта се може мудровати! Покаткад човеку дође тако на памет како живот брзо пролази“.

Он одговори мало погођен:

„Је ли? Зар смо већ много година заједно?“

„У међувремену и отац је отишао за мајком“ — потсећала се Барбла.

„Зар ти он недостаје?“

„Љубав и доброта човеку увек недостају“.

Он поцрвене невољно и запита:

„Треба ли то да значи да оскудеваш у њима?“

„Ја се нисам жалила“ — одговори Барбла.

Настаде пауза у којој је свако ишао за својим мислима. Из својих мисли Плацидус настави:

„Чудновато да немамо деце“.

Барблина мисао задржа се на томе. Затим помисли: можда би то било добро. А можда је боље овако како је.

Али услед спорог разговора, жустри Плацидус постаде нестрпљив. Једило га је и сазнање да Барбла не изгледа сасвим задовољна.

„Сувише си сама“, рече он мрзовољно. „Добро је што сутра долази Адлина! Она ће те можда уметн боље да разоноди него ја, који за лепе ствари имам мало времена“.

Барблине усне се стискоше. Она би му могла одговорити грубом поругом, али је и сада ћутала и сети се да заиста очекују да сутра дође Адлина Фоналмен, сестричина, сироче њене покојне сестре, коју је хтела да прими код себе, пошто је била сама на свету. Радовала се младој девојци, коју није дуго видела. И ова радост сада се поново повуче у себе, као сенка, као да је постојала нека сметња због доласка рођаке. Али Плацидусу она рече:

„Да, такође ти још захваљујем што си дао свој пристанак“.

„Како да не дам?“ — упита он зачуђено.

„Рођаци су каткад терет“ — одговори она.

„Нешто младо у кући може само да буде пријатно“ — добаци он. „Нас двоје смо, можда, и сувише заборавили да будемо млади“.

Изгледало је да није више мислио на оно што је говорио. Звиждућући, корачао је дуж зида и врати се другом стазом поново кући.

„Ти још ниси заборавио“, помисли Барбла поводом његове примедбе да су заборавили да буду млади. Затим се у мислима још једном сети целог разговора, радујући се понечему добром што јој је рекао и одбијајући оно што јој је потврђивало како су далеко једно од другог. Потом се поново сети драгог Адлининог лица и поново је заплусну топла радост. А онда преко ње опет паде једна сенка, као

што се увече смрачује у Милехалдену, када сунце не може више да заблиста преко западних висова.

ГЛАВА ДРУГА

Био је тих јесењи дан, када је Барбла Лани дошла на малу железничку станицу у Милехалдену, да дочека воз којим је требало да дође нећака Адлина.

Сунце је изгубило своју врелину. Оно је било још само светлост, а његова топлота нежност. Као златна пређа блистао је врх велике липе поред станичне зграде, око чијег је дебелог стабла била направљена округла клупа. Недавна олуја проредила је круну дрвета и сада, када није било ветра, откидао се са грана лист по лист и лелујао се лагано и бешумно, са тајанственом свечаношћу, према увелом ћилиму који се већ створио на земљи.

Госпођа Барбла дође под липу. Била је дошла рано и није могла да оде на оживели перон. Она није никад била друштвена жена и сада је само тихо по каткад одговарала на поздрав понеког пролазника, који је добро познавао фабрикантову жену, али се нико није усуђивао да јој приђе. Поред тога, посматрала је како пада лишће и неколико тренутака падало је сунчано злато по њеном мрком челу, које није било осенчено шеширом. Такође је посматрала како злато сунца такорећи просијава ваздух, тако да је била озарена чак и мрачна стара станична зграда на шиповима, а још више шумовити брежуљци и околни брегови, који су се сијали као цинковски град који је створила игра фатаморгане.

Госпођа Барбла имала је осетљиву душу и није се могла отрести побожне љубави према завичају. Са нежним узбуђењем изгледала је младу гошћу, коју је требало да јој донесе воз, чији је долазак управо објављиван звоном.

Ова сестричина што ће доћи имаће много да јој прича. Њена мати, Барблина старија сестра, умрла је још пре две године. Отада нису ништа чуле једна о другој. Али, једног дана стигло је једно очајничко писмо од Адлине, из кога се видело да је њен отац, учитељ и особењак, који јој је увек био стран, намеравао поново да се жени и да јој је дао да наслути да негде потражи зараду за издржавање, пошто се маћеха и кћи не могу подносити у истој кући. Стога је молила госпођу Барблу да је прими к себи.

Барблино срце куцало је за рођаком. Она је била последња крвна сродница која јој је остала и од сестрине смрти била је стално предмет њеног саучешћа, јер је познавала ћудљивог зета и знала је да она код њега није имала лепих дана.

Затим се зачу котрљање воза који се приближавао. Госпођа Барбла пође напред. На перону су је поздрављали познаници, који су се спремали да отпутују и који су дочекивали оне што долазе. У међувремену доклопарао је и воз из оближњег тунела пред кров станичног перона.

Из последњег вагона изиђе, са тешком неспретном путничком корпом у руци, једна млада девојка, нежне, још скоро дечје грађе, са кратко потшишаном коврцавом тамном косом, која је вирила испод укусног округлог шешира.

Госпођа Барбла пожури у сусрет девојци, која је мало заплашено и изгубљено гледала око себе, и са топлим ускликом „Добро дошла!“ загрли је. Затим домахну једном раднику из фабрике да понесе Адлинину корпу, а њих две пођоше кући. Пожелела јој је срећан долазак и ставила јој на знање да је она Барбли, која никад није имала деце, прави поклон јесени.

У њеним речима није било никакве претераности. Оне су звучале пре плашљиво, као да само у пола мисли на оно што говори.

Адлина се такође тек постепено загревавала. Посматрала је кришом са стране тетку и нађе да је она, са својим бледим лицем, уоквиреним црном косом, ружна и за тренутак била је у неизвесности, да ли ће јој замена очинске куће са кућом у Милехалдену донети очекивано олакшање. Затим је морала да слуша када је госпођа Барбла тихо говорила:

„Сад морамо нас две, које не познајемо једна другу, да се научимо једна на другу. Само са добром вољом на обема странама може се проћи у животу“.

Адлина поново обухвати погледом фигуру опоре и прецветале жене и упореди је са неким повољним описима којих се још сећала од своје мајке, док је, напротив, задржала неколико неповољних мишљења свога оца. Али невољно обузе је нешто као плашљиво страхопоштовање, које се измени у збуњеност. Нема и беспомоћна корачала је поред госпође Барбле.

После неколико часака стигосе до куће у врту на обали језера. При погледу на њу Адлини први пут закуца срце. Обалска тишина врта и величанствени изглед који је он пружао неодрживо су јој се наметали. Радост јој натера топлу крв у образе, која још више набуја када је госпођа Барбла поведе кроз удобни ходник, уз удобне степенице са лепом оградом, на горњи спрат, отвори тамо једна врата и пусти је у собу према језеру, чији је прозор гледао на брда, која су блистала у вечерњем руменилу. Она се дивила околини и разгледала око себе по соби, која јој је изгледала у чудној сагласности са самом госпођом Барблом због свога старог намештаја и старинског уређења. Тада се распршта њена уздржљивост и, одахнувши дубоко као из неког унутрашњег олакшања, она признаде да се радује што може наћи уточиште у Милехалдену.

Барбла поново чу прикривену потврду да тамо где је досада живела није била срећна и запита ти-

хо, да ли јој је било тешко. Адлина само климну главом, али неколико суза искрадоше се испод њених трепавица.

„Зло је што је твоја мати тако рано умрла“ — жалила је госпођа Барбла и са тугом помисли на сестру.

Али Адлина одмахну главом.

„Можемо јој завидети“ — одговори она.

Госпођа Барбла је слушала када Адлина настави:

„Мајка је била скоро светица. Она је без жалбе подносила живот“.

Обе жене спустише се на столице. Разговор се лагано настављао. Адлина је причала:

„Она је много говорила о теби, да си ти много јача и умешнија од ње. Надам се да ћу моћи од тебе досга да научим“.

Госпођа Барбла преживљавала је у сећању још једном оне дане, када је била заједно са Адлиним мајком. Она се сећала једног тихог нежног створења и њена љубав, која је неко време била успавана, поново оживе. Али истовремено поверење које је сестричина показивала према њој изазва у њој једну помисао. Да ли ће она у њеној кући наћи срећу и угодност, чега се у свом дому морала одрећи. Поводећи се за тим мислима она рече:

„Надајмо се да ће ти се свидети код нас. Сенки има свуда. Главно је да имамо поверења и да можемо имати поверења једна према другој. То ће нам, уз добру вољу, омогућити да се учимо у домаћој школи“.

Она се потом диже и рече Адлини да расприми корпу, коју је момак у међувремену донео у собу, а затим да сиђе доле у трпезарију, где ће моћи да поздрави и течу Плацидуса. Ово последње није јој лако дошло на језик. Она се сама љутила због тога и изненада опет осети да јој је срце пуно нагле љубави према Адлини. Можда је то сада био просто

глас природе, која се покренула у њој. Она се усправи, приближавајући се вратима, као што се животиња пружа када треба да заштити младунче. У њој се стварала чудна мешавина осећања: радост због девојке и нека врста мрачног нерасположења против Плацидуса, који ипак није себи допустио још никакву кривицу, и пробуђена спремност да се стричину брани од ма какве незгоде. То што је навирало у њој било је тако јако да је заборавила на „до виђења“ које је хтела да каже Адлини и тихо и брзо напустила је собу.

Адлина је размишљала о њој. У њој се поново снажно јави страхопоштовање које је од почетка осетила. Поред тога остало је неко тихо чуђење, радозналост и наслуђивање ствари које су још биле нејасне. Као остатак било је у њој питање, какав ће бити теча о коме се код њене куће мало говорило и о коме је само једанпут чула да важи као необично способан послован човек.

Два сата доцније био је у трпезарији постављен сто за вечеру. Са таванице је горела светлиљка. Девојка је послуживала. Госпођа Барбла је рекла сестричини да седне преко пута ње, док је главно место за четвртастим столом било још празно и чекало на домаћина.

„Плацидус ће одмах доћи“ — рече госпођа Барбла и насу чорбу. Она је обукла тамну хаљину са белим широким оковратником и свежина њеног оковратника дојимала се Адлине исто тако као пристрасна снага великих руку, које су се служиле кашиком и тањиром. Није јој измакло ни лако мрдање тамних обрва на Барблином челу, када су се у споредној соби зачули кораци.

Тада Плацидус Ланц уђе код жена.

„Јесте ли морале чекати?“ — упита он прилазећи и додаде да, када човек долази из фабрике, мора се од главе до пете очистити од прашине.

Потом пружи Адлини руку, можда још заузет мислима на послове и не обраћајући јој заправо пажњу. Али, када је погледом прешао преко њеног лица, задржа се на њему са лаким изненађењем.

„Гле-гле, па то је богами гошћа“ — поздрави је он. „Добро дошла и то не у госте, већ у свој дом“.

У његовим речима било је нечег доброг и срдачног и оне изазваше лепо расположење за столом.

Адлина је била мало збуњена. Рођак јој је изгледао још необично млад човек и његова мека, негована рука оклевајући је пустила њену. Али Плацидус је био веома добре воље. Он добаци госпођи Барбли неколико речи: да је имао много посла и да га је то много задржало, као и да послови сјајно иду. Онда се обрати Адлини и хтео је да зна како је путовала, да ли је радо дошла и како је код куће.

Његова питања смењивала су се тако брзо, да је одговор изгледао скоро непотребан.

Али, место Адлине узе реч госпођа Барбла и исприча да је Адлина добро путовала и, како се види, осећа се већ сасвим одомаћена, како и треба да буде.

Разлика између оба супружника наметала се Адлини из њихова начина говора и звука њихових гласова. Госпођа Барбла је говорила мирно, готово оклевајући, са тамним, уздржљиво загрејаним тоном, а Плацидус гласно и безбрижно. Мало хвалисаво причао је да је баш поручио моторни чамац за језеро. Занима га да ли ће се допасти Адлини.

Чело госпође Барбле набра се и нервозни дрхтај пређе ноздрвама.

Плацидус то одмах примети и смејући се обрати се свастичини:

„Твоја тетка није додуше споразумна са мојом куповином“ — признаде он.

Госпођа Барбла на то одговори:

„Ја само нисам на тако нешто била научена код нашег оца. Он ни самом себи није допуштао ништа

сувишно, ништа необично. Можда је зато и дотерао тако далеко“.

Не замерајући овом приговору, Плацидус одговори са бучним задовољством да сада владају други погледи него пре двадесет година.

И Адлина помисли плашљиво, али више склона течи који воли да ужива живот: „Мора бити лепо летети преко мрачног тајанственог језера“.

Госпођа Барбла на то додаде:

„Језеро је страшно подмукло. Већ много бродова, пре неколико година чак и један моторни брод, одвукло је са целом посадом у своју дубину. Никада се нисам добро осећала, када сам се дуго возила по њему. И стога не волим да видим на њему ни оне који су ми драги“.

Скоро гневна озбиљност са којом је то било речено учини да се Адлина трже. Изгледало је да је то било нарочито намењено Плацидусу и као да је кроз то провејавало нешто сете. „Мора да га много воли“ — помисли она.

Али, Ланц није на то обраћао пажњу. Чинило се као да му се свиђа разговор са њима и жустро је говорио како је језеро једно од најлепших у Швајцарској. Хтео је да их, и поред мрака који је у међувремену пао, одведе после часком до обалског зида, да погледају у ширину ноћи. Звездано небо је сада слика прекрасне лепоте, а ако буду имали среће моћи ће да виде излазак месеца између источних брда.

Млада девојка је и даље сматрала да је он прекрасан човек. Њено срце прихватило је његову способност за одушевљавање. Тиха госпођа Барбла морала је, напротив, остати мало у позадини. Поред тога, она је тумачила њено ћутање као тихо нерасположење и њен инстинкт, навикнут код куће на немине, осећао је недостатак узајамног разумевања и у кући рођака. Али, њена мисао не задржа се на томе.

Вечера је прошла. Госпођа Барбла зазвони девојци да распреди сто и не показа ниједним покретом вољу да их прати када је Плацидус позвао Адлину у врт. Адлина радо пође.

Он није претерао. Као тешки плаво-црни сомотни покривач висило је небо изнад високих шума и стеновитих обала. По њему су биле извезене звезде, једне дубоке, велике и модре, а друге као златне шљокице, тако немирне у свом треперењу, да нису могле издржати на једном месту, већ су прштале као мали водоскоци.

У тамном врту Адлина се осећала готово као слепа. Она се спотаче неколико пута на непознатим стазама. Плацидус то примети и пружи јој руку.

„Препусти се сасвим мени“ — рече он. „Ја се овде умет снаћи“.

Његова рука изгледала јој је велика и хладна, али пуна обзира. Његови прсти држали су њене лабаво, са неком врстом брижног каваљерства.

Постепено њене очи се навикоше на таму и када су стигли до зида поред језера, слушала је како је Плацидус говорио да језеро личи на огледало у мрачној соби. Његова површина блистала је као уље, а тајанствене сенке брзо су пролетале кроз његову дубину, када би неко прошао поред њега.

Дах ветра прелазео је преко њеног чела као пољубац.

Као да ослушкују, стојала су околу мрачна брда. Звезде су светлукале тако необично: човек би помислио да су то речи изговорене негде у бескрајности. Затим зазвони дубоки Плацидусов глас:

„Лепо ми живимо овде. Ти ћеш још имати прилике да дознаш шта значи радост“.

Она признаде да се много радује што може овде да нађе свој завичај. А затим нешто неодређено нагна је да говори о госпођи Барбли и да каже да је она тако озбиљна жена, пред којом човек о-

сећа велико страхопоштовање и код које се налази под сигурним окриљем.

Плацидус је оклевао са одговором. А затим одјекну као шала помешана са тихим потсмехом, када одговори:

„Свакако, страхопоштовање сви осећају према њој“.

Адлина међутим помисли да у својој похвали не треба њега да запемари и рече:

„Веома је лепо од тебе што ми још вечерас показујеш тако много лепих ствари“.

„Увек радо“ — одговори он онако узгред, а када је приметио да је њој хладно, опомену је:

„Време је да се иде кући. Не треба већ прво вече да добијеш кијавицу“.

Затим је врати кроз врт. Његова рука држала је њену чвршће. Она тек полако постаде свесна тога. У ходнику, када је засијала електрична светлост, он још једном значајно стеже њене прсте, пре него што јој је пустио руку.

Њени образи се загрејаше и она скрену свој поглед у страну.

Он се, међутим, извини да има још да ради и пусти је да се сама попне код госпође Барбле.

ГЛАВА ТРЕЋА

Неколико часака доцније лежала је Адлина у својој соби у новој постељи и није могла да заспи. Стотину ствари су је притискивале, сећања откако ју је дочекала госпођа Барбла на станици, па до опроштаја са Плацидусом Ланцом доле у ходнику. Она је дошла пуна очекивања, која су доживљаји превазилазили. Занимала ју је природа око Милехалдена, али и Ланцова кућа, њено богатство, њена супротност према оскудици очинског дома. Још више су јој се наметали у мислима њих двоје, са којима ће убудуће имати заједно да живи. Од по-

четка осећала је према обома неку нехотичну наклоност, али није о обома још била потпуно у извесности. Узмимо госпођу Барблу. Адлина је опет мислила да јој се чини како она није сасвим срећна, а затим опет помисли да њено озбиљно строго биће не допушта можда да њено унутрашње задовољство дође до израза. Плацидусово понашање било јој је већ ближе. Он јој је изгледао као задовољан човек великих потеза, можда чак мало и уображен. Код њега је топлије него код његове жене. Он је био тако умиљат. Као на пример пре тога, када су се разилазили. Чудновато да јој то није више излазило из памети. Она уздахну, а затим се насмеја самој себи. Како се може размишљати о тако чему! И лепо што јој је донео долазак овде превагнуло је ситне сумње. Она се опружи у јастуцима. Постоља је била топла и мека. Топло и лепо било је при помисли да овде има свој дом!

Ускоро је заспала.

Младеж има добар сан. Био је већ светао дан, када се Адлина пробудила и њен поглед паде на источна брда, тамо преко језера. Иза њих стојали су црвени облаци. Сунце је требало да изиђе. Како је то само поново било лепо! Колико различито од равнице у којој је до сада живела!

Она устаде. Јуче је чула да рођаци већ рано доручкују и пожури се да сиђе доле у трпезарију.

Госпођа Барбла седела је поред прозора са ручним радом. Она се диже и рече да је чекала са доручком. Њен муж је већ отишао на посао.

„Он рано иде на посао“ — додаде она и то је звучало задовољно, пуно љубазности и хармоније, као да се одмарала у похвали коју је давала Плацидусу.

Адлина упути једну лепу мисао за вредним домаћином.

Затим седоше за сто да доручкују.

Из захвалности и задовољног срца Адлина се поново врати на синоћње вече; како је била лепа ноћ, како ју је Пласидус љубазно водио кроз мрачни врт! Затим се дивила сјају сунчевог изласка.

Госпођа Барбла је слушала. Оно о сунцу промакло је поред ње, али оно о брижљивом вођењу девојке кроз врт задржа се у њеном памћењу. Како си љубоморна! — пребаци сама себи.

Адлина је и даље ћетала:

„Већ код куће су ми говорили како је твој муж марљив. И наочит је. И добар према људима“.

То је очевидно долазило из безазлена срца, па ипак сметала је госпођи Барбли лако уочљива тежња девојке да о томе говори. Она промени тему и излагала је Адлини како замишља њихово заједничко вођење куће и заједнички рад; како пре подне треба да буде посвећено кућним дужностима, а по подне изласцима и куповинама; да она сама, пошто у Адлини има потпору, хоће поново себи да обезбеди, као у очево доба, већи преглед над пословним стварима, пошто је ипак Герберов новац у предузећу и њена је дужност да сарађује и помаже.

Адлина је ово слушала зачуђено и поново на њу учини утисак стручно знање и вредноћа госпође Барбле.

Изненада госпођа Барбла спусти своју хладну руку на њену и опомену је:

„Дете моје, ми морамо имати поверења једна према другој и између нас не сме бити никакве тајне. Изгледа ми да је то потребно, ако желимо да нам буде добро“.

Адлина није могла да сакрије да јој је крв ударила у образе, иако за то није било никаквог узрока. Утолико је ревносније одобравала госпођи Барбли.

Добар споразум, који је тиме започет, довео је затим до мирних, тихих дана. Испуњавала ју је угодност уредног живота. Свако је вршио своју ду-

жност. Пре подне госпођа Барбла је проводила неколико часова у фабричним просторијама. Иначе, била је много заједно са Адлином, чије је биће постајало све слободније и топлије, као да се ослобађала почетне спутаности. Адлина је почињала да осећа и да се дивн колико је присне топлине и доброте било скривено иза привидне опорости ове жене. Оскудно снабдевена хаљинама и рубљем, примећивала је Адлина како се постепено у орманима и фијокама употпуњује њена гардероба, као да се мати бринула о њој. А када је хтела да захвали, одбила је то госпођа Барбла, рекавши:

„Немој да ме хвалиш што радим оно што ми причињава радост и улива љубав“.

Још увек јој је био нејасан однос између оба супружника. Плацидус Ланц виђао ју је само приликом обеда. А како је скоро увек био на путу, није често присуствовао ни обедима. Једном, била је сведок када је он, приликом једног повратка, у својој пуној љубазности дотрчао до госпође Барбле, док му је ова, оклевајући и плашљиво, пружила руку. Она се поново осећала отуђеном и њено сопствено задовољство било је мало ометено. Мора да је Плацидус, ма на који начин, чинио овој жени нешто на жао.

Ускоро затим нађе се сама са Плацидусом у трпезарији. Питао ју је шта је радила у његовој отсућности и како се навикава.

Она баци поглед према њему, а у том погледу било је много топлине и поверљивости.

„Ја сам срећна“ — одговори она.

Он потапша њену руку и признаде да се и он радовао повратку.

Те речи такоше је у срце и она није нашла ништа у томе што му је стискала руку.

Он затим седе на прозор и посматрао ју је како је постављала сто за вечеру. Његов поглед је и сада допадљиво клизио по њеној виткој фигури и

њеном љупком лицу. Таштина човека који стари да још нешто значи за младеж поново се појави у њему.

„Да ли и ја имам удела у томе?“ — упита тихо.

Она је хтела да зна у чему.

„У твојој срећи“ — одговори он.

Она поцрвене и збуњено одговори:

„Па наравно!“

Нико не зна како то долази. Као кончић предива лебдело је то у соби, или само у душама. Ништа се више није десило. Можда се страховало од стварности која је у почетку била само вероватноћа.

Тада се Пласидус сам трже, устаде и напусти собу, сусревши на прагу госпођу Барблу, која безазлено прође поред њега. Само као да је била опоменута од неке слутње погледа Адлину, која је још била запослена око стола.

Секунде су пролазиле.

Тада госпођа Барбла прогута, као да јој је нешто застало у грлу, и упита:

„Да ли ти је причао о своме путу?“

Адлина поново осети како јој се загрева крв. Она се бранила од саме себе и осећања да је ма шта неисправно учинила.

„Не, одговори она, само је рекао да је весео што је поново код куће“.

На ово не дође никакав одговор. Ускоро седоше за сто. Јели су и забављали се. Па ипак остаде нека тиха сметња између обе жене. Она је трајала и даље. Она је отада изоштравала поглед и слух госпође Барбле, која је Адлину посматрала, проучавала, одгонетала, док је ову обузела тиха заплашеност, а каткад изненадна збуњеност иако се при томе није заправо осећала несрећном, што је била растрзана тамо амо, између среће и страха. Срећи је кумовао Пласидус, а страху госпођа Барбла.

Пласидусова видљива радост због ње показивала се затим свакодневно све јасније. Преко дана,

када је била сама у кући или у врту, он би јој често тако неприметно пришао, да се морала чудити како ју је само могао свуда пронаћи. Његова мушкост и његова предусретљивост према њој све више су чинили утисак на њу. Мали знаци пажње, један свилени огртач који јој је донео са једног кратког путовања, па чак и једна лепа ружа коју је узабрао у фабричком врту за њу, загревали су њено срце за њега. Али, када јој је једног дана, доле у врту, нашао на прст један прстен, њој застаде дах од страха и збуњености. Такав накит она још никада није имала и њена таштина поскочи од радости.

Он јој дошапну да прстен треба да јој служи као залог његове наклоности и додаде:

„Тетка Барбла не треба о овоме да зна“.

То је доведе у нову забуну. Али, њена приврженост према њему била је сада већ тако јака, да није ни помислила на то да му врати његов поклон.

Напротив, њена радост због тога још више је порасла и она је чувала прстен скривен, узимајући га само крадом, с времена на време. У међувремену пореметише јој се неке ствари. Она је много размишљала и веровала да је открила и разумела да Плацидус у своме браку са опором женом не може бити задовољан. Изгледало јој је као дужност да буде добра према њему и да му буде нека врста накнаде за нежност коју је узалуд тражио код госпође Барбле.

Тих дана рече јој госпођа Барбла једну реч, коју никада више није заборавила. Отпратила ју је, можда намерно, увече у њену собу. Ту она седе на једну столицу и позва и саму Адлину да седне. Њено бледо лице показивало је чудну непрозирност. Затим поче да говори тихим гласом који је подртавао:

„Хтела бих, дете, да ти кажем да људи понекад траже себи радост и не мислећи да упадају у забрањене вртове. Њихова љубав је као птица која

лута куда хоће. Наша је чврсто прирасла тамо где је једном дошла до процвата и она се не може ишчупати. Чувај своју. Тешко се подноси када она нема више сунца и када мора сама од себе да закржља“.

Адлина није знала ни где се налази, ни шта би требало да каже. Њена унутрашњост била је растрзана. Госпођа Барбла јој је причињавала бол, а њено присно поштовање према њој није никада било веће. Али, нешто се опирало у њој против њених речи, уколико је више помишљала да оне долазе из љубоморе. Коначно поново промуца:

„Мора да много волиш свога мужа, тетка Барбло?

Госпођа Барбла, видљиво зачуђена, не изгуби ништа од своје прибраности. Она одговори мирно:

„Када ме питаш, ја ћу ти исповедити да ми није увек било лако са мужем, али да ми је он ипак у мојој унутрашњости остао једино што имам“.

Као да је рекла последње и једино што ју је довело овамо, она се диже, пољуби Адлину у чело и изиђе из собе.

Адлина је дуго седела сама. Незадовољна са самом собом. Мучећи се. Затим се опет побуни против саме себе и оне друге. Зашто не би и она имала право на љубав, као и она друга. И опет: зашто не би она дала Плацидусу то што је код Барбле узалуд тражио? Долазила јој је читава хрпа изговора и разлога. Она извади скривени прстен и чинило јој се као да он још јача њено осећање према Плацидусу.

Легла је доцкан, растрзане душе.

После немирне ноћи, дошао је исто такав дан. Плацидус је сусретао Адлину. Чинио јој је понеку пријатност. Она је сада покаткад избегавала поглед госпође Барбле. И увек када би је угледала издалека да долази, поново би јој врела крв навирала у образе.

Усне госпође Барбле сада су се често скупљале и на њеном лицу појави се један тврд потез.

У то доба позва Плацидус Адлину да пође са њим на намеравану возњу моторним чамцем.

Пролеће је било на прагу. Наилазило је топло време. Сунце и алписки ветар загревали су ваздух тако да се човек осећао као да хода или седи у пекарској пећи.

У фабрици се није радило. И кућна послуга била је слободна. Госпођа Барбла, Плацидус и Адлина били су сами у великој кући. Већ за време ручка Плацидус је говорио о возњи. Он ју је ишчекивао. Сада треба искористити први повољан дан. Хтео је да поведе и госпођу Барблу, али у њеном бићу била је од пре извесног времена још већа повученост него раније, која се каткад готово граничила са нарогушеношћу.

„Ти знаш да ја не идем радо на језеро“ — одговори она.

Плацидус слеже раменима и рече:

„Онда нека пође Адлина са мном“.

И љутња због њеног одбијања или можда због њеног поремећеног расположења попусти ускоро пред задовољством да ће се возити сам са Адлином.

Госпођа Барбла је ћутала. Ускоро она оде у споредну собу.

Њих двоје обузе осећај тегобне тишине која је владала у кући. Мало збуњени, пођоше на своју возњу.

Када стигоше у врт, заплусну их врелина тихог дана без ветра. Сунце је царевало. Алписки ветар седео је негде иза брда, као да у потаји потстиче сунчану ватру.

„Боже, како је топло!“ — промуца Адлина, док су ишли низ друм.

„Баш погодно за возњу по језеру“ — одговори Плацидус. „Видећеш како је пријатно кад ветар зучи око ушију“.

Тада се ослободише спутаности.

Небо је било плаво, пожарно-плаво, слично за-
свођеном ужареном челичном поклопцу.

Још приликом уласка у чамац ороси се Адлини-
но чело ситним бисерима зноја.

Плацидус одреши чамац, дотури Адлини једно
јастуче и рече јој да се удобно намести.

Чамац је био блистав и имао једну малу кабину.

Чамац је био раскошан!

Али, девојка седе близу мотора, који је Плаци-
дус упалио и у чијој се близини налазила и крма.

Машина поче да ради. Чамац исклизи из малог
пристаништа. Његова брзина је расла. Сада се по-
цепа врућина. Хладноћа је звиждала око Адлининих
образа.

Ивице планинских врхова пливале су у плавом
сјају неба. Само је тишина још била ту, шира и сло-
боднија него у собама: шуме које нису дисале. Об-
ронци ливада без таласасте траве на којима још
није било стоке на паши. Ту и тамо на обали поне-
ко село, црквени торањ црвеног крова, а поред тога
тихи и сиви блокови стена који се пењу окомито и
кршевито.

Када су се возили дуж једне такве обале, рече
Плацидус:

„Ако тамо метнеш руку, опећи ћеш прсте. То-
лико је сунце загрејало камен“.

Један једини чамац на весла ишао је далеко од
њих својим путем.

„Језеро припада само нама“, хвалисао се Пла-
цидус. То није звучало непријатно. Из тога је одје-
кивала радост поседника, свест да је власник једи-
ног моторног чамца који ту постоји, а можда и по-
седнички пркос. Многи излетници нису се повера-
вали подмуклом језеру.

Затим одхујаше одатле са пуном снагом ма-
шине.

Убрзо стигоше у северни део воденог базена, где су се налазила већа места са индустриским предузећима и гостионицама. Плацидус је управрио свој чамац поред једног таквог места. Чинило му је задовољство да покаже како његов чамац може да лети. Тек када је узео правац према југу, успорио је вожњу.

Дотле нису готово ни разговарали. Сада су пратили погледом обалске стене до места одакле су прелазиле у високе планине, парајући шиљцима небо, док је из удолина блистао вечни снег.

Плацидус позва Адлину да се прикучи ближе и рече:

„Погледај доле у језеро! Не можеш наћи дна, маколико да је вода бистра“.

Заиста, испод њих били су зелено-плави валови без краја и циља, тајанствени и застрашујући.

„Верује се да оно не враћа више што једном прогута“.

Адлини се стеже срце. Кроз њене мисли промицао је лик госпође Барбле и сметао јој. Али је потом опет заборави. Вода се нежно припијала уз обалске стене. У даху таласа покретала се једна зелена заставица мокре маховине отпала са камења, рибе су промицале у дубини као мале тамне сенке. Тада јој дође до свести како седи близу уз Плацидуса.

Он пусти чамац да клизи још лакше, а онда сасвим угаси мотор, тако да их је даље покретала још само нека подводна струја.

„Лепо је бити овако сам с тобом“ — прошапута он и узео њену руку.

„И како си само млада“ — рече затим.

Његов поглед је при томе кружио преко језера, као да је госпођа Барбла на другој обали могла бити сведок онога што је он говорио.

„Човек мора да осећа радост због тебе“ — доврши он.

Адлина је осећала скривено узбуђење које га је све више обухватало. Оно истовремено повуче и њу са собом. Она изгуби главу и пусти да се доцније без отпора деси да је Плацидус привуче себи и потражи њене усне.

Али, када је затим и она бацила плашљив поглед на другу обалу, он погоди њене мисли и рече смејући се:

„Морао би човек имати дурбин“.

Није знала колико је лежала са главом на његовим грудима и била срећна. Тек када се над њима зачуло неко подмукло мумлање, она подиже очи према небу. Али, тада се препаде и рече брзо Плацидусу:

„Погледај!“

И он није више обраћао пажњу на околину. Сада опази да је цело небо било тамно као ноћ. Скоро се није могло схватити како је дошло до тога да је изненада одозго висило, тамно, пуно олује. Врелина сунца није више пекла, јер се оно било угасило. Али, ваздух је био тако спаран и тежак, да је онемогућавао дах.

Ближе и дуготрајније затутња грмљавина.

Затим зазвижда преко воде. Иза чамца наиђе облак прашине. Ветар је усталасао језеро.

„Морамо кући“ — рече Адлина.

Али, Плацидус седе поред мотора и насмеја се:

„Таман! Сада треба да видиш шта уме чамчић!“

И пусти мотор највећом брзином.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

Госпођа Барбла ходала је без циља по кући. Као да је био дан спремања или радни дан и као да је имала дужност да свуда направи ред. Несвесно упутила се и према фабричкој згради, вратила се испред затворених врата и прошла једанпут по дво-

ришту. Затим се вратила кући и села у собу поред прозора, који је гледао на језеро.

Језеро и небо блистали су од плаветнила.

Врућина, врућина, мислила је госпођа Барбла. Хаљина јој се лепила за тело и тешко је дисала. Осећало се да невреме мора прекинути ову оморину. И није заборавила да је нови чамац са своја два путника био још напољу, док је небо из своје сопствене дубине добијало сиво-мрку боју, а при томе грмело као да се негде котрљају блокови стена. Али, туга госпође Барбле долазила је отуда што је са њима двома, са Плацидусом и Адлином, било све онако како се, према Плацидусовом понашању, и девојчиној непокварености и сањарској глупости, неизбежно морало догодити.

Барбла није уздисала ни плакала. Није било први пут да јој је срце било тако стегнуто, као између завртња. Али, поред бриге и љубави појављивао се у малим таласима јед због глупе девојке, гнев против мужа и страх од брбљања света. И велика глад њене душе, љубав, није ипак била још испрана.

Време је пролазило.

Госпођа Барбла је разгледала и копкала по самој себи, тако дубоко, да није више ни обраћала пажњу на време. Изненада залупа киша у окна. У истом тренутку сену ватра кроз собу и кућа задрхта од новог пушња грома. Она се трже. Соба је била мрачна, али напољу је била жута светлост, која је осветљавала хаос натприродних појава. Брда су била ишчезла, обале потонуле, језеро се није могло више распознати. Али, у жутој пари беснео је пакао: муње, крваво црвена копља, блистајући и гасећи се, пљусак кише, бела кипећа пена, звиждање ветра, ноћ и опет светлост и поново муње, хука, звиждање, светлост и ноћ.

Госпођа Барбла је ослушкивала по кући. Чудновато да се њих двоје још нису вратили? Затим рече себи да су се они негде склонили на сигурно место.

Можда су већ сада седели доле у склоништу за чамац и чекали крај невремена? Можда су остали да радо поседе још један тренутак тамо заједно?

Последња мисао ју је гушила. Она се борила са самом собом, устаде и поново седе. На крају, није могла да отрпи. Изиђе на степениште и узме механички један кишобран, који је угледала поред собних врата.

Када је изишла напоље, салете је киша. Она попрска њено лице кроз свилу кишобрана. Затим је спопаде страх због Пласидуса, разметљивог неразумног Ханса! Њена намучена љубав поново се разбукта. Али, страх је осећала и због Адлине: сирота млада лудица!

По ветру и киши дође на обалу. Њене ципеле лепиле су се у блату пута. Један мокар рукав хладио јој је раме.

Она баци оклевајући поглед у кућицу за чамац и срце јој застаде: била је празна.

Она пожури према баштенском зиду. Чинило јој се као да чује позив или да је вичу обоје по имену у сивој пари. Покаткад летела је погледом упереним у сиви мрак, не знајући да ли да остане или да пође у помоћ.

Тада из паре продре снажно зујање мотора. Неколико тренутака доцније скакао је прамац чамца горе доле. Испод њега су кључали таласи, измицали, бежали. Онда престаде дахтање мотора. Са задивљујућим миром и сигурношћу уклизи чамац у кућицу на обали.

Госпођа Барбла одахну. Беспомоћност замени страх у њој. Шта да ради? Затим нагла љутња позва је да се непримећена од њих двоје врати кући. Па ипак, стојала је изненада поново у вратима кућице за чамац.

Пласидус је већ био везао чамац. Он поможе Адлини да изиђе. Ниједно не опазеше жену на вратима. Он привуче девојку себи, када ју је подигао

из чамца. Пољуби је, а она се није опирала. Тек тада примети Ланц госпођу Барблу. Он се загрину. Али, снашавши се брзо као и увек, осмехну се:

„Помаже ти Бог! Јеси ли се плашила? Није баш било лепо. Није то била играчка. Али чамац је јунак!“

Друкчије се понашала Адлина. Бледа, мало болесна од бурне вожње, још болеснија од помисли шта је госпођа Барбла могла да види, пође јој неколико корака у сусрет.

„Боже! То је било страшно!“ — промуца она.

Госпођа Барбла је осећала да је вожња била на живот и смрт. И још је осећала последње болно олакшање због тога што су обоје сада поново били ту. Она се окрете и разапе кишобран. Све троје упутише се према кући. По киши, која је попуштала.

Барбла је заклањала Адлину кишобраном.

Плацидус је говорио. У почетку није се очекивало такво невреме. А затим га је заинтересовало да испроба способност чамца. Он је ревносно говорио, настојећи да не наступи непријатно ћутање, које гуши.

Тада се наједном зачу Барблин глас и пресече његов једним тврдим и стакластим тоном:

„Такве будалаштине не би требало више правити. Нисмо више у децјим годинама“.

А онда ипак настаде тишина које су се бојали.

Пели су се уз степенице.

Барбла уђе прва у трпезарију.

Адлина се пред вратима извини да је до коже мокра и да хоће да оде у своју собу.

И Плацидус пође у заједничку спаваћу собу поред трпезарије. Он се није снебивао. Жар пркоса био му је још у глави.

Требало је неколико тренутака да се доведе у ред. Када се пресвукао, устезао се. Знао је да је Барбла још у споредној соби и помисао о могућем расправљању са њом била му је непријатна.

Затим, отворивши врата, намеравао је да немо прође кроз собу у којој је видео Барблу како седи крај прозора.

Госпођа Барбла је ђутала. Све те ствари она није више узимала трагично. Она је тражила да схвати и да се некако провуче кроз све то. Али, пре него што је Плацидус дошао до излаза, она упита:

„Куда треба то да води?“

Он се врати неколико корака назад.

„Па шта има у томе?“ — осмехну се он.

Она га погледа, пола измучена, пола малаксала од чуђења. Као млад коњ, прескакао је он преко свих препрека!

„Наравно, одговори она, то није први пут. Али, могло би једанпут бити и последњи пут“.

„Зар треба да седим слепо у кавезу?“ — упита он.

Барбла одговори:

„Не ради се увек само о теби“.

„Зар неко други не треба такође да се забавља?“ — упита он опет.

„А ако она ту забаву схвати озбиљно?“ — одврати госпођа Барбла.

Ове речи учинише га уображеним.

„Буди ипак поносна“ — шалио се он — „што твог мужа још не убрајају у старо гвожђе“.

Барбла се најежи. Она је знала да му све то није ишло од срца. Можда би требало презирати толику лакомисленост, помисли она, али се њено срце није одвајало од Плацидуса. Тада она понови строгим тоном:

„Не заборави да све има својих граница. Могло би једанпут и мене издати стрпљење“.

У том тренутку зачуше Адлину, која је долазила низ степенице. Обоје су имали невољну жељу да заврше разговор. Али, Плацидус забаци главу и изиђе кроз врата. Он их затвори за собом, иако се

Адлина споља спремала да уђе, правио се као да је не види и оде низ степенице.

Адлина се довуче збуњено до госпође Барбле, под утиском да су се супружници препирали. Не знајући шта хоће, дође пред један орман и поче да гражи неки ручни рад. Са плетивом седе преко пута госпође Барбле.

„Хвала Богу што сам опет у сувим хаљинама“ — рече она равнодушно.

Не дође никакав одговор. Тек после неколико тренутака рече Барбла:

„Треба да се више чуваш!“

Адлина је знала шта је она мислила. Али није могла да се упусти у нова расправљања. Нешто се било изменило у њој откако је последњи пут разговарала са Барблом о Плацидусу: она се осећала њему ближа, а њој удаљенија.

Осећала је мало страх, али у мислима тражила је заштиту код Плацидуса и имала је тиху жељу да опет буде код њега. И, пошто је ћутање било неподношљиво, она поново скупи своје плетиво и удаљи се, иако је тек била дошла.

Барбла ју је чула како се врати у своју собу. Она је спустила свој рад и гледала је у таму, која је била у њој самој и у којој је лежала будућност.

Затим се не догоди ништа особито.

Све троје су се састајали поново при обедима. Забављали су се једно с другим, настојећи свако да савлада укоченост која је била заостала. После јела остајали су заједно, као понеких вечери. Ћутали су, разговарали, жене су радиле. Ишли су тихо у постељу. Свако је крило своје мисли у јастук.

Барблине мисли биле су болне, Адлинине још увек мало заљубљене и збуњене, Плацидусове пуне његове уобичајене безбрижности.

Време је пролазило. Јутро, дан и вече.

Фабрика је радила. Долазила је велика количина поруџбина. То се морало оставити Плацидусу,

пошто је он разумевао свој посао и био неуморан радник. Али, и Барбла се појављивала свакодневно у канцеларији. Она је била права наследница очева. Њој је, уствари, припадало предузеће. Нешто ју је гонило да то ових дана нагласи.

Још пре извесног времена показала се потреба за отварањем једне филијале у Дурлаху, једном пограничном месту, одакле је била олакшана прођа фабричке робе у иностранству. Плацидус је стекао нарочите заслуге за изградњу и организацију ове филијале и познавао је ствари. Сада је често путовао тамо. Барбли се чинило као да је нека врста журбе била у његовом путовању. Он се жалио да му послови не дају мира, али она је била неповерљива и није његову нервозу тумачила само његовим оптерећењем пословима.

Хладноћа је расла између оба супружника. Истина, измењивали су, нарочито када би пред спавање дошли у заједничку собу, пословна запажања, али ипак при томе се осећало да немају воље да кажу ништа више осим најпотребнијег. Отпало је све лично и избегаване су ствари које су биле ближе срцу, него занимање и дужност. Ни Адлинино име није се више помињало међу њима.

Па ипак знала је Барбла да су Плацидус и Адлина били сасвим блиски пријатељи. Нису то одавали само прикривени погледи. Плацидус није од тога правио никакву тајну. Када је дошла зима, водио је девојку са собом на скијање. Водио ју је и на премијеру једне опере у један оближњи град и није сматрао за потребно да госпођу Барблу претходно обавести.

Опоро Барблино лице постајало је све тврђе. Али, она је себе приморавала на тихо, али не болно трпљење и мир, који је стекла расуђивањем да је младој сестричини заиста потребна нека разонода, а које је, међутим, долазило из много дубљег и мудријег сазнања, да су људска осећања као снажне

реке, чије се разливање не може спречити подизањем насипа.

Једног дана дође Барбла из једне посете неочекивано рано кући. Она и сама примети овај рани долазак тек када погледа у тихе прозоре своје куће. Тада се сети да је опет био празник и оба служитеља су била изишла. Крв јој се попе у лице, а срце јој је куцало у подгрлицу. Она ухвати себе како отвара врата опрезно и без шума, и већ је стојала сама у ходнику. Обузе је осећај бескрајне изгубљености. Она је знала да је већ одавно усамљена жена, која од оба укућанина није имала више много шта да очекује. Лагано и опрезно попе се уз степенице, презирући саму себе, већ због чињенице што је пригушивала своје кораке и брижљиво избегавала шкрипу степеница. Хтела је да уђе у своју собу, па ипак прође поред ње у чудној ћудљивости и, као да је вођена мрачним надахнућем, попе се до Адлине собе, чија врата нагло отвори. Очекивала је заправо да ће их наћи закључана. Што је Платидус седео заједно са Адлином није је изненадило.

Један тренутак гледали су се сви троје уочено.

Затим Адлина скочи са Платидусових колена.

Овај се, међутим, срдито забаци на својој столици.

„Шпијунираш?“ — упита он и одмах затим прође поред Барбле и сиђе доле, у неспретном пркосу, иако му је она учинила нажао.

Барбла се ослони на зид и погледа на Адлину.

Ова изненада бризну у плач и рече јецајући:

„Ја то не могу променити. Ја га волим!“

„А ја?“ — запита Барбла врелим гласом.

Адлина сакри лице у шаке. Њено јецање постаде још збуњеније. У међувремену говорила је непрекидано:

„Ја нисам много лепог имала у животу. И ја бих хтела једном да будем срећна“.

Барбла ју је посматрала. Није јој измакло како је била лепа и млада. И она се сети да је Адлина имала тешку младост.

„Такви сте ви млади“ — рече она тада са болним осмехом. „Ви говорите о себи и мислите на себе. Шта други при томе морају да изгубе, то не рачунате“.

Потом се одвоји тихо са свога места и пође према вратима. Тише него што се попела спусти се поново низ степенице, једна друга Барбла него раније, са стишаним узбуђењем, као неко ко је у себи нешто сахранио.

ГЛАВА ПЕТА

Још једном дошли су дани узајамног подношења. Сретали су се опет у кући за време јела. Супружници су се виђали приликом одласка на спавање и приликом устајања. Ослушкивали су с једног кревета према другоме. Али нису говорили о ономе што се догодило. Само су мисли сваког од њих биле на послу.

Ту је била Адлина која је ишла около очију црвених од плача, окајавајући у тишини и самоћи неправду коју је нанела тетка Барбли, па ипак изгледала је Плацидуса, бацала му се око врата када се за то пружала несметана прилика и била растрзана између глупих планова и нада, самопребацивања и очајања.

Ту је био велики господин са својом уображеношћу, Плацидус, који је тежио да освоји све ствари којих би се дотакла његова жеља, који се све више и више загледао у Адлину и размишљао, када су разводи били на дневном реду, питајући се зашто и он не би на овај начин могао наћи излаз.

И ту је била Барбла. Са својим смислом за осетљивост одгурнуте жене, гледала је како ствари сазревају. Седела је крај прозора, наслоњених руку на прозорску даску, и гледала, уколико је то цвеће на прозору допуштало, у зимску белину брда, која су стојала као мраморне зграде гротескних и огромних облика под тамно-плавим зимским небом. Њена душа била је иначе широм отворена за красоте ове природе. Сада, међутим, није могла да разликује шта је гледала. Она је посматрала једино живот који јој је био близак, оних двоје што су са њом становали у кући, и свој сопствени.

У почетку постојали су у њој гнев и воља за борбом и мисао да избаци ону која омета мир. Затим јој се снажније наметну чињеница да Адлина није имала дома где би се могла послати, а потом је видела Плацидуса инацију и како се мала љубавна ватрица између њих двоје све више разбукује. И изненада запита себе: зашто се бориш против нечега што се не може отклонити?

Отада као да је пролазило неко кочење и затезање Барблиним телом и лицем. Мишићи на рукама и ногама постали су тврди, усне тање, а боре дубље. Једна одлука је сазревала.

Једног јутра имала је два разговора.

Један се одржавао у једној фабричкој канцеларији. Ту је седео за једним пултом поддиректор Шнели, човек средње висине, са седом достојанственом косом. Из још младалачког лица гледале су добре сиве очи. Он је био повереник још Барблиног оца и био је ближи њој него њеном мужу, јер он је био наклоњенији према Герберу, него према енергичном Ланцу, који је у наследство оснивача унео нов живот и велике планове.

Данас разговарала је Барбла са њим о порасту који је узела филијала на граници и изненада постави му питање да ли му се не чини да пораст филијале захтева једно потпуније потчињавање вођ-

ству главне фабрике. Седа глава гледала је раширених и зачуђених очију, не знајући шта шефовица хоће.

Али, није морао дуго да чека. Госпођа Барбла била је дошла са готовим плановима и изложи му своју намеру да предложи своме мужу да премести своје место становања у Дурлах, код филијалне фабрике, да би био ближи тамошњем предузећу, док би она сама преузела вођство фабрике у Милехалдену.

У погледу старог поверљивог човека заблиста разумевање. Очи и уши у кући Ланц и њеној околини биле су оштре као и свуда. Говоркало се о све већем отуђењу између супружника и Шнели је наслућивао потврду тога. Али, он није био човек који се уплиће у ствари других. Зато је говорио само кратко о плану госпође Барбле, који је са пословног гледишта означио као важан и исправан. Једна реч повлачила је другу. Прво се диже госпођа Барбла и стојала је пред својим намештеником скоро ружна по спољашности, па ипак необичне тамне лепоте, која избија из човека који се претворио у вољу и снагу

„Ви ми морате помоћи“, закључи она, „да би тиме учинили част старој фирми“.

Потом пружи Шнелију своју мрку и мало оронолу руку.

Овај је сада знао да се ради о искључењу једног човека који је до сада био важан у вођству фабрике. Он није потцењивао Плацидусове пословне способности. Али, из бића госпође Барбле избијао је једноставни Герберовски дух, који је он познавао још из доба оснивача. Са поверљивим и истовремено тихим поштовањем уздржаним стиском прихвати он руку госпође Барбле.

Ускоро затим говорила је она са Плацидусом:

„Ти си то хтео. Ја нећу да вам стајем на пут“.

И она закључи са предлогом развода, који до-
душе раскида њихов брак, али неће шкодити од-
носима Ланцових предузећа и изложи и њему свој
план.

Он, више него свестан своје вредности, хтеде
да плане, али у истом тренутку сети са да је пред
њим стојала права наследница Герберовог предузе-
ћа и истовремено његова наклоност према Адлини
славила је у његовом срцу празник радости. Ипак,
спопаде га необична плашња и сазнање да је он у
овом тренутку поред госпође Барбле био мање зна-
чајан. На крају, промуца са чудном неспретношћу:

„Ако ти је стало до тога, мени је право“.

Усне госпође Барбле се стиснуше. Дође јој на
језик да каже да није у питању њено сопствено
добро. Али, она то потисну и само настави, разла-
жући како је замислила себи будућност.

Резултат многих бесаних ноћи дошао је до ре-
чи. О Адлини није више говорила. Само пре него
што су се разишли, дође јој до свести да за све
ово време није поменуто Адлинино име и признаде
себи да и сама не зна шта ће она на све ово рећи. У
једном углу њене добронамерне душе стојала је при
томе још једна тиха светлост, једна нада да веза
која спаја Плацидуса и Адлину неће још постати
прави оков.

Ова тиха светлост угаси се идучег дана.

Тада је, наиме, место њеног мужа стојала пред
Барблом Адлина. Болело ју је када је видела како
јој је тежак овај разговор и како се осећала не-
сигурном.

„Можеш ли ми опростити, тетка Барбло?“ —
отпоче млада девојка разговор и потврди да је би-
ла упућена у ток ствари. Када јој је Адлина затим
захвалила што јој је сама показала пут у будућност,
угаси се мала светлост у Барблиној души. Тада
осети Адлидине усне и сузе на својој руци.

„Немој се сувише љутити на мене“ — молила је поново Адлина и клечала пред њом а тело јој је подрхтавало од јецаја.

„Ми нисмо постављене једна другој за судију“ — одговори Барбла. „Последњу реч има онај који нас, људе, води овим путем“.

Онда Адлина исприча да Плацидус жели да се она отсели у оближњи град, док се све не уреди. И поново јој Барбла одобри:

„Зашто да мучимо једна другу?“ — упита она.

„Онда да идем можда да се спреим?“ — рече Адлина устежући се.

„Иди!“

„И још данас да отпутујем?“

„Зашто не?“

„Да ли... смем ли још да дођем ради опроштаја?“

Барбла чу и одговори. Као мале шарке захватала је једна ствар у другу. Она устаде и на крају закључи:

„Зашто да се још једном опраштамо? Најкраћи бол је најбољи“.

Поново је Адлина збуњено плакала.

Барбла је узео у наручја и умирујући је гладила њена леђа.

„Ја ти желим срећу“ — тешила ју је она и отпусти Адлину, која је јецала. Тек када је ова метнула руку на кваку, додаде Барбла:

„Ствари се покатакд развијају друкчије него што се мисли. Треба да знаш да можеш опет доћи. Као у доба када више ниси могла остати код свога оца“.

Адлина подиже поглед, мало страха лежало је у њеним очима. Затим једно пркосно неверовање. Али, када се попела у своју собу, пред очима стојала јој је слика тамне госпође Барбле и упркос унутрашње противречности није се могла одбранити од неке чудне привлачности према њој.

Од тога дана гомилали су се догађаји један на други. Изненадни одлазак Адлинин у оближњи град, где ју је Плацидус сместио. Одлазак и самог Плацидуса у Дурлах, коме је претходио кратак и хладан опроштај између супружника. Затим почетак развода. Отада имали су реч њихови адвокати. Ближи учесници уштедели су себи разговоре. Још једном је наишао бол и изненада узаврео у Барбли и она је мислила да мора рећи Плацидусу:

„Мисли на то како је Адлина млада и поверљива“.

Али, недостатак поверења затвори јој уста.

Доцније корачала је кроз своју кућу, у којој је владала мртва тишина, осећала је да празнина из ње дува на њу саму, као ледени ветар и осетила једном један други, топлији ветрић, када је у својој спаваћој соби, коју нико више није са њом делио, њен поглед пао на очеву слику. Лепа прошлост поново јој се поврати. Притом је нешто друго потонуло: године које су лежале између тога доба и садашњости, године које је Плацидус Ланц овде делио са њом. Она није више ову кућу сматрала као своју, већ као кућу свога оца, стару, првобитну. И постепено ширио се чудан мир преко њене душе.

У данима који су затим дошли она је проводила дуге часове у канцеларији, седела заједно са својим помоћником Шнелијем, одлазила међу раднике, обновила нека стара познанства и узимала је више него раније учешћа у овој или оној судбини гомиле људи који су стојали или седели за њеним машинама. Она је сретала погледе радознале и пуне саучешћа, али и једно уздржљиво и све веће поштовање.

После неколико недеља стиже јој докуменат о извршеној растави брака.

И година прође. Тада прочита у новинама вест о свадби Плацидуса са Адлином Фоналмен. О њему је с времена на време чула преко пословних изве-

штаја. Држао је филијалу на задивљујућој висини, изграђивао је и показивао се и даље у послу као предузимљив човек, каквог га је она већ дуго познавала. О Адлини није чула ништа и стога је каткада бол обузимао Барблино срце. Сестрино дете било је више у њеном срцу, него што је она и знала и тихи гнев због онога што јој је ова учинила изгубио се испред жеље да дозна како јој је и да ли је на крају постала срећна с тим човеком, са којим она није успела да то буде. У међувремену задовољство због свакодневног испуњавања дужности и умирење које рад доноси сваком марљивом човеку потискоше њен присни бол у њену унутрашњост. И опет су јој се постепено отварале очи за мале радости, које су се још појављивале на њеном путу.

Настало је лето. Становници Милехалдена испружали су вратове и посматрали тамну госпођу Барблу, како хода по белој пошљунчаној стази свога врта. Са својом коврцавом и дивљом црном косом, са тешким црним обрвама и мрком кожом она је у овим позним годинама имала нечег скоро вештичијег. Али, слуга Симон, који је неговао врт и могао да је посматра из близине, осећао је неку плашљиву љубав према њој. Овај Симон био је дугајлија са великом ћелом, са брковима какве у бајкама имају разбојнички вођи и тешког климавог хода. Он је посматрао како се госпођа Барбла нагиње над једном од својих белих ружа, које су стојале над зеленим листовима као снежна пена. И као да прихвата свети путир, узимала је цвет за дршку и дивила му се. Или би пронашла негде у грмљу лептира и са вештом пажњом гурнула своју руку боје дрвета у таму лишћа, док лептир не би дошао на њене прсте. Тада би га извукла напоље, на сунце, тако да су његова шарена крила, која су тихо треперила или подрхтавала, блистала у својим најскривенијим бојама и госпођа Барбла није могла да

се довољно тога нагледа. Или би стала испред великог кестена доле на обали, испружила руку у којој је било бело зрневље. Из њених опорних и стро-гих уста долазио је зачуђујући тих и наметљив позив, упола као звиждање, упола као певање. Тада су са дрвета падале на њену руку као плодови мале сенке. То су биле сенице, од којих, каткад једна каткад две, не само да су јој узимале зрневље из шаке, већ су га и без икаквог страха чупкале, као да је њена рука била њихово уобичајено место за храну.

У таквим тренуцима слуга Симон је отворених уста укочено гледао у необичну жену. И он је приметио да су испред њених испупчених обрва светлеле очи смеђе, сјајне и благе, као зрела љуска кестена. Њихова смеђа боја дирала је слугино срце, јер је из ње говорила мудра и велика доброта.

Можда је овај човек испричао о својој зачуђености? Али свакако расла је радозналост света у Милехалдену према сопственици фабрике.

Могло се десити да се из пословних просторија проширио у селу глас о њеној марљивости и предусретљивости. У сваком случају, госпођа Барбла је постала за цело место главни предмет разговора.

Док су се одрасли држали на отстојању пуном поштовања, радозналост деце долазила је до израза. Њихова лица гурала су се уз решетку њене оgrade.

Није важно када се то први пут десило. Али, поглед госпође Барбле сусрете се једног дана са очима једног малог дечака, Ханзли Циста, сина једног њеног радника, који је тек био запослен. И она откри у његовим очима такву мешавину зачуђености и страха, да нехотично и несигурно запита:

„Шта гледаш, малишане?“

Прво је изгледало као да ће дете побећи, а затим победи нехотична симпатија над збуњеношћу и Ханзли одговори са шаљивом отвореношћу:

„Кажу да сте ви као вештица. Али, ви то нисте“.

У дечаковом лицу огледала се таква мешавина осећања, да се госпођа Барбла морала смејати и позвала га унутра.

Он је послуша, устежући се.

Са све већом пажњом она примети бледо подбуло лице са крупним очима и меком вунастом косом, као што је било на слици једног великог шпанског сликара на њеном платну. Затим она одведе дечака пред своје леје са малином.

Тешке од зрелости висиле су ту малине и она позва дечака да их бере. Али, пошто се он није усуђивао да их узбере, она му их сама набра и даде да једе. Она га је, међутим, питала по штошта и чу како су сироти код куће и одлучи да још сутра тамо направи реда.

У међувремену тањир је био испражњен.

„Јеси ли сит?“ — упита Барбла.

Ханзли климну главом, упола важно упола пријатељски. Затим се сети да мора кући и рече одлазећи:

„Па хвала, госпођо Ланц!“

Али, још пре него што је напустио врт, поврати му се дечачко расположење и довикну победоносно:

„Доћи ћу онда сутра опет!“

Први пут после дуга времена упути се госпођа Барбла у кућицу за чамце. Паде јој на памет да би могла једном повести свога малог госта на возњу по језеру, ма колико да је иначе сама слабо то волела. Она се трже када поред чамца на весла, који је сама употребљавала у доба њеног оца, угледа привезан на ланцу тешки моторни чамац свога мужа. Бол је запече као свежа рана, али благо, као средство које умирује бол, превуче се преко тога сећање на малог госта.

Идућег дана опази она са прозора поново Ханзли Циста пред кућом. С њим је била једна мала

девојчица, судећи по сличности сигурно сестра. Али, када се она са расположеним срцем спремала да брата и сестру позове унутра, појавише се и друга сеоска деца, којима се из очију видела жеља за стварима о којима је Ханзли приповедао.

На чашћењу малинама било је данас већ пола туцета деце.

И госпођа Барбла отвори своје срце у коме нису биле само слатке малине и шећер.

Навала деце је расла. Њихова поверљивост не-обично је изоштрила очи госпође Барбле за разноврсне ствари, лепоте језера, брда и целог завичаја и пробуди већ одавно заборављену њену школску мудрост, тако да је почела да приповеда о овим брдима, овом језеру, о завичају и њиховој историји.

Већи ученици мешали су се међу мале.

У једној рундели врта, где је густо тамно жбуње ловора правило као неки мали трг, постављене су столице и клупе. Оне су се испуниле девојчицама и дечацима, а усред њих стојала је госпођа Барбла и говорила:

„Данас ћу вам причати о Ритлиу, где су стари Швајцарци склопили савез и где извиру три света извора. Тамо је језеро још веће и прекрасније него наше, скоро и само као бајка, од којих многе звоне по његовим обалама и човеку пуне срце поносом од среће што је Швајцарац“.

Стари Шнели био је са прозора своје канцеларије сведок ове сцене и тога дана погнуо је још дубље своју седу главу пред госпођом Барблом, када јој је подносио дневни извештај фабрике.

Једно вече извезе госпођа Барбла лично гомили деце на језеро. На крми је стојала она, а Ханзли Цист је смео седећи да прихвати другу крму.

Иначе тако мрачно језеро, било је необично светло од зеленила његових обала, које су блистале под светлошћу, од сопственог плаветнила и блиставог плаветнила неба. Са падина брујала су звона

стада и црквено звоно јавило би се ту и тамо са неког торња, мешајући се са звоњавом суседног села. То је давало такво сазвучје, као поздрав двоје који се воле.

Чамац госпође Барбле био је као свечана лађа о празнику. Рукави дечачких кошуља блистали су бело, док су се са њима мешале у шаренилу боја хаљине девојчица.

У позадини чамца стојала је тамна жена. Али, њен дубоки глас био је као лепи оквир светле цветне деце која су певала:

„О, завичају мој, отаџбино моја!“

ГЛАВА ШЕСТА

Живот госпође Барбле био је испуњен радом и добротинствима. Становници Милехалдена били су чудан сој. Они су многе ствари сматрали као сасвим природне што је ипак неке од њих било добро дошло и потребно и само су говорили:

„Док је још имала мужа, није се тако много бринула за нас“.

И они нису волели опору госпођу Барблу, и више су јој се чудили, него што су јој се дивили. Поздрављали су је ипак са плашљивим страхопоштовањем.

Са свог свакодневног посла враћала се госпођа Барбла увече кући, где је сем ње била само једна стара служавка. Тада се њено срце сећало њених жеља и њених лишавања. Тада јој је недостајао Пласидус Ланц, човек њене љубави, са свима својим манама и са свим оним што је њој, саме себи и правом животу на жао учинио. Чудновато је чега се једно женско срце често грчевито држи и од чега се више не може да ослободи. Барбла је још увек мало дознавала о Пласидусовом приватном животу. Дознала је само да је Адлина родила девојчицу и за овим, њој непознатим дететом, осећала

је чудновату тугу. Овај необични бол прерастао је постепено чак и преко туге за Плацидусом, јер крв је снажна у људима. Из њене свести покренула се мисао да је у Адлини, сестрином детету, и њеном потомку остао и живео један део њене личности.

Из усамљене собе одлазила је у неодређеност мала упитна радозналост, којој унутрашња гордост госпође Барбле није дозвољавала да се задовољи и да тајно предузима истраживања, која би могла изгледати као мешања у ствари њеног бившег мужа.

Али, шта је година дана у људском животу? Изгледа да је скоро стално јесен, скоро стално промена и преокрет, скоро увек пада снег.

Он је пао по тврдој земљи на обали језера у Милехалдену, пао је и по тамно-сивој ковџавој коси госпође Барбле.

Једнога дана у јануару седела је опет у тишини и одмарајући се гледала кроз прозор према језеру. Још једном била је пуста обала језера. По дрвећу и жбуњу у врту још је висео понеки жут лист, који је олуја заборавила. Још је лежало опало лишће, расуто по лејама задржавајући своје боје поред мрко-сиве влажне земље и бледог камења. У хладној уморној сивости падао је снег. Али, брда су се оцртавала у оштрој белини од магловитог неба. Изгледало је да нема ветра. Ниједан звук није продирао споља у сумрачну собу. Само једном зачу госпођа Барбла котрљање воза, нашто је у овим часовима, као на нешто свакодневно, једва обратила пажњу. Неки умор притискивао је њену душу, тако да јој је живот изгледао помало без сврхе и циља. По старој навици донесе плетиво, уређивала је игле, бројала петље и на ово занимање скрену мисли, које су поново хтеле да пођу болним путевима.

Као што је пре тога чула споља котрљање воза, тако неколико тренутака доцније разабра како се у дубини кућног ходника отварају једна врата. Де-

војка! —прође јој кроз главу. Затим зазвонише њене игле. У вуни се појави један чвор и она за-стаде тражећи конац.

Она сасвим пречу да су се отворила собна врата. Тек на неки шум с прага она подиже очи. Тада угледа у оквиру врата једну жену и једно дете. Она познаде Адлину, која је држала за руку своју трогодишњу девојчицу Марију.

То није више била Адлина, коју је некад она допратила са станице у Милехалдену. Млада, расположена девојка од раније није се могла познати у овом госту. Њене руке и ноге биле су мршаве и нека мала ојађеност била је на бледим образима. Али су је гледале очи, за које није знала да имају тако лепу сиво-плаву боју и такву озбиљност.

„Реци: добар дан, тетка Барбло!“ — рече мајка своје детету и гурну га у собу.

Девојчица је стојала и није се усуђивала да пође даље. Она је имала округли шеширић на светло-плавој кратко подрезаној коси. Са плашљивим беспомоћним изразом она намести косу иза једног ува и стави један прст на мала слатка уста.

Госпођа Барбла била је тако изненађена да је немо гледала у њих двоје. Али, дечје лице је савлада.

У понеким дечјим цртама налази се нешто све-моћи и чудновате вештине Творца.

Госпођа Барбла пружи изненада руку и тихо по-зва:

„Ходи!“

Мала Марија коракну и пусти да је узму и оста-ве шеширић у Барблину руку, допусти да јој скину капутић.

„Смем ли и ја да дођем?“ — упита Адлина с прага.

„Раскомоти се“ — одговори госпођа Барбла. Као да је била дошла уобичајена посета.

Један ручни кофер нађе своје место у једном углу, један огртач и један женски шешир бише обешени о ексер.

Мала Марија била се попела на једну столицу која је стојала поред стола и лупкала је руком по дасци, као да очекује да се нешто донесе.

Али, жене заборавише на њу. Оне су седеле поред прозора једна према другој.

„Ми смо дошле код тебе, тетка Барблo“ — признаде Адлина. „Иначе нисам знала куда ћу“.

„Зар ниси више са њим?“ — одјекну питање.

Друга одмахну главом и одговори:

„Можда нам се обема десило исто“.

Малој је то трајало и сувише дуго. Она се опет приближи мајци, гурала се и хтела је да буде запажена. Али, жене још нису имале времена за њу. Адлина поче своју исповест:

„Већ од почетка било је као да нисам више вредна труда, чим ме је освојио“.

Ту је прекиде Барблa:

„Тако је то. Они долазе из једног далеког и насилничког доба. Постојали су људи несавладиве воље, који су спроводили оно што су једном предузели. То се више не схвата у данашњици, где се за сваки догађај прави по један закончић. Па ипак, понеки из тога доба дошли су до нас. Плацидус је један од таквих“.

И опет настави Адлина:

„Он има добрих страна. Он ради као коњ. Многи му се диве. И често не зна какву би пријатност учинио детету и мени“.

Барблa:

„И то је било од раније. Видиш ли, ти га узмаш у заштиту. Ти га још волиш“.

„Ја ту ништа не могу“.

Мала пауза. Барблa је гледала у саму себе: исто као и ти сама, помисли она.

Адлина је говорила даље:

„Он ме је једног дана готово изгубио из вида. И ја сам знала да му се свидела друга“.

„Човек би се морао смејати, када не би било за плакање“ — потврди госпођа Барбла.

Адлина настави:

„На крају, нисам то више могла да поднесем. Онда сам морала да помислим на тебе, тетка Барбло. Мислила сам да је немогуће да још једном ступим пред твоје лице. А онда... а онда — ипак сам дошла“.

Док је говорила, Адлина је плакала. Плакала је тихо. Само покатакд пала би понека суза у њено крило. Једна суза окваси чело мале Марије, подигнуто према мајци. Она постаде нестрпљивија.

„Хајмо кући, мама!“ — захтевала је.

Али, сасвим мирно и снажно ухвати је сада госпођа Барбла руком и привуче к себи.

„Ти си сада код куће“ — рече јој.

Зачуђено посматрала ју је Марија, спремна да се одупре, па ипак чудно савладана. Затим се нађе на Барблином крилу и припијала је своју светлу главу, упола предано, упола још изненађено о њену тамну хаљину.

И још увек причала је Адлина:

„Он зна да сам овамо дошла. Није ме спречавао. Барбла, рекао је он, свакако је добра жена. Можда ће он једног дана узети ону другу“.

Тек када је ућутала и дошла до краја исповест, потсетише се обе жене да сада треба нешто рећи или учинити, што се тиче будућности. Али, госпођа Барбла, на коју је био ред да говори, само је миловала дете.

„Како има лепу косу“ — мрмљала је.

Тек тада ухвати за електрично звонце.

Када је служавка ушла, она само рече:

„Дакле, бићемо нас три за вечером“, и одмах затим: „Госпођа Ланц ће са дететом становати у

соби где је раније становала. Дечји креветац може се поставити на под поред кревета“.

Адлина је била уморена, као да је хтела да се захвали, али госпођа Барбла донесе из једног зидног ормана једну књигу са сликама и отвори је Марији. У међувремену није се могло говорити, док је она објашњавала:

„Видиш, ово су седам јарића. Испричаћу ти једанпут причу“.

Само је по себи било разумљиво: дете је представљало средиште собе и њиховог занимања. Да се не би Адлина осећала усамљена, обраћала се Барбла покатак и њој. Али, говорила јој је о детету. Тако, док га је поново миловала по глави, рече:

„Коса јој је као зрела пшеница, која блиста на сунцу“.

А затим:

„То није наследила. Чудновато како се отац и мати готово помешају у новом бићу“.

Ту се поново вратише на Плацидуса, јер је Барбла и даље испитивала црте детета и рече:

„Нос и чело су његови“.

„Још више потез око уста, када се смеје“ — допуни Адлина.

Марија је прелиставала књигу.

Барблин поглед сукоби се са погледом сестричине. У њему је била необична и надмоћна веселост. И она рече:

„Ту седимо нас две жене и требало би да се жалимо и расправљамо о неправди, која нам се догодила. А уместо тога, ми истражујемо у малом бићу оно што нам је било драго на оцу“.

Адлина се наслони на столицу, као да би хтела лакше да дише. И заиста лакше је и слободније излазио њен дах и сигурније су почивала њена леђа на наслону столице.

„Шта кажеш?“ — упита госпођа Барбла, пошто она није ништа одговорила.

Тада Адлина признаде:

„Не могу да говорим. Тако је добро бити овде“.

Тако је то: становници Милехалдена имају једну занимљивост у селу. Имали су је већ много година, али још им се није био отворио поглед за то.

То је кућа на језеру, кућа госпође Барбле Ланц. И фабрика која јој припада.

„Је ли то истина са госпођом?“ — упитао би покаткад неки радник или нека радница.

Одговор би гласио:

„Је ли мислиш да све држи у руци као мушкарац и стручњак? Упитај Шнелија, директора, који не заостаје за њом, а ипак стоји пред њом као пред царицом. Треба да је видиш једном како са нашим разговара. Није да је нарочито љубазна. Али, зна о свакоме то што је најважније. И о томе говори. И после тога човек се осећа као да га је неко потапао по леђима и рекао: причекај само, све ће бити у реду. Када она оде, мислиш да је поред тебе прошао пријатан ветар“.

Још су долазила сеоска деца у врт госпође Барбле.

„Залудела је децу“ — говорили су становници Милехалдена. „И ми имамо ружа под прозорима, али деца кажу да оне нису ништа према ружама госпође Барбле. И ми се возимо по језеру. Али деца кажу да госпођа Барбла весла као стари стражар Тени, који мора да се навози на језеро када треба неког извући из буре“.

А када би становници Милехалдена са неким гостом са стране пролазили поред куће госпође Барбле, шапутали су:

„Ту она станује“ — и пролазили су помало свечано.

У међувремену догодило се много ствари и у врту и кући Ланцовој. Само стари Симон, вртар, видео је шта се догађало на пошљунчаним стазама између тамног жбуња, или доле поред обалног зида. А горе у кући знала је то стара служавка.

Обе Ланцове жене живеље су у кући. Садржај њиховог живота претстављала је девојчица Марија.

Марија је имала колица за лутку са једном лутком, која је имала праве трепавице на очним капцима. Она је могла да спусти капке и да спава, а затим да их поново отвори и да каже „мама“. Не мора нико да зна, да ју је мала Марија при томе морала да притисне у трбух.

Али, догоди се ово:

Марија вози лутку да се шета по сунцу. Доле до обалног зида. Сунце сија. Али, још светлије блиста дечји потиљак. Она има лице као у црквеног анђелка и два плава ока према којима су очи лутке ситница. Тим очима она погледа на мајку, Адлину Ланц.

Ова седи тамо на клупи и баш је рекла:

„Зар није леп дан? И тако топло сунце. А таква колица за лутку нема надалеко ниједно дете“.

Марија је замишљено мало створење. Она немо вози своју лутку, враћа се са њом и пита:

„Зар не, овако лепо није нам још никад било?“

У том тренутку појави се госпођа Барбла, доле на шљунковитој стази.

Адлина је угледа и устаде, можда да јој направи места, а можда што осећа да она не може седети када госпођа Барбла стоји.

И госпођа Барбла говори:

„Леп дан данас“.

Марија поново гура колица низ стазу.

„Како је лепа!“ — рече Барбла, гледајући за њом. Њен глас треперио је од нежности.

Затим обе жене седоше једна поред друге. Госпођа Барбла је причала:

„Плацидус је направио један сјајан посао. Данас је стигао извештај из Дурлаха“.

„Знаш ли још нешто о њему?“ — упита Адлина.

Доле Марија поново окреће кола и гура их опет према женама.

У очима госпође Барбле заблиста поново ведрина, сетна и мудра. Затим одговори смешећи се:

„Не, шта још треба да знам о њему?“

И рече, завршавајући разговор о Плацидусу и детету:

„Само то, да њега није било, не би имали ни Марије, ни радости овог дана“.

АЛПИСКИ РОГ

На планинском превоју стојало је неколико радничких барака. Ту се градио војнички друм. Из једне од ових дашчара, из кантине, изиђе у недељу Бетина Конти, да проврља по брдима. Њен отац био је предводник радника при градњи друма, а мати је за све раднике водила бригу о кућанству и кујни. Бетина је морала вредно да помаже, иако је тек навршила шеснаесту. Мати је била енергична жена, држала је строго кћер и пазила на њу као змај. Бетина је ишла у краткој црвеној сукњи и јелеку исте боје. Из његових рукава видели су се делимично снежно-бели рукави кошуље и округло мрко раме. И ноге су јој биле мрке и голе. А мрко је било и лице, са црвеним, малим, примамљивим устима.

Ветар, дрскији него сви мушкарци, окупи се на Бетину, док се тога недељног јутра пењала уз брдо. Од његових уједа осећала је по кожи штипање и језу. Мишићи се напеше, а зглобови су се кретали слободно и лако.

Унаоколо била је тишина као у прастарој празној катедрали. Понегде би само покатак одјекнуо звиждук неког мрмољка, понегде потмуло мукање неке краве, негде, изгубљено, и из неког правца који је било тешко утврдити, кратки звуци пастирског звона.

По обронцима цветале су алиске руже. Њихово жбуње коврцало се из зелене земље, као густа ђу-

баста коса са глатког чела и лежале су као црвени венци око њега.

Бетина борави први пут на планинском превоју. Право место становања родитеља био је Пфаид, дубоко доле у Тесинској долини. Ту је она живела као и сви њеног сталежа: јело се, пило, удешавало се недељом, брбљало и кад би је стари грдили — она је сиктала на њих, или се правила луда. Овде горе није се у родитељској кући ништа изменило. Али, овог недељног јутра са Бетином се дешавало нешто као са пупољком алписке руже, који се отвара сунцу: њена унутрашњост или нешто у њој, што је могао само срећан случај да отвори, отварало се и стварало од ње друго биће.

Бетина се пењала без циља. Покаткад би се сагнула, узабрала једну планинску ружу и радовала се тихом пуцкању, које се чуло приликом ломљења дрвене дршке. Покаткад би тихо запевала:

Vado a Milano ! Dà mi la mano ! Ti sposerò !

А једном морала је мирно да стане и да се осврне у дубину према баракама. И дах јој је избијао из груди као ослобођена бујица.

Са њене десне стране прелазио је брег у једну удолину, која је била пуна звоњаве стада. Тада девојка угледа једну колибу од камена, стоку која је пасла и разгажено земљиште. Једна стена, велика као кућа, заклањала јој је даљи видик, а поред те стене угледа изненада нешто дугачко, необично, слично цеви. Напетом је посматрала, успе се на стену и откри да се необична ствар на крају савија у један отвор сличан труби. Али, такође откри да иза стене седи један човек, скупљених снажних ногу у дрвеним ципелама, са сивом кошуљом увученом у вунене панталоне. Из кошуље излазио је мрки врат, на коме је била млада глава са јако плавом косом, сличном четки.

„Бар дан!“ — поздрави Бетина.

„Бар дан!“ — одговори Франц Килигер, бачијар из унутрашњих Алпа и осмехну јој се младим очима.

Бетина је посматрала дугачки рог у трави и њена радозналост упита:

„Шта је то?“

„Алписки рог“ — одговори младић.

Бетина је, додуше, чула о оваквом инструменту, али мало их је било у земљи који су у њега дували. Она се саже и опипа рог, који је био од лаког, шупљег дрвета.

„Дуни једном!“ — позва је Франц, смејући се. Девојка му се свиђала. Он одгурну у страну лулу, коју је баш био напунио.

Бетина привуче рог и потражи дулац. Али убрзо рече:

„Ту се мора имати друкчији дах. Дуни ти!“

И помисли: кад он мени каже ти, и ја ћу њему.

Бачијар узе рог. Његова снажна рука, са које се подаврну рукав, свиђала се Бетини и она се чудила његовом дечачком лицу и да човек са тако снажним удовима може бити још тако млад.

Килигер се усправи. Рог се испружи дугачко из његове руке до земље и стојао је са широким крајем у трави.

„Мораш отићи подаље“ — посаветова он Бетину. „То се не може чути из близине“.

Она се послушно попе на један оближњи обро-
нак и спусти се на један камен.

Ускоро одјекну рог. Али, Бетина заборави да то дува плави младић. Тоновима у којима је била нека чудна снага, која као да је дозивала, упола тужно а упола умиљато, изгледало је да у дугим поворкама одлазе високо горе у брда. Човек би могао помислити да су то монаси који певају или млади деча-
ци, уколико су се више удаљавали и губили на једној козјој стази, која је испод самог неба водила

у другу долину. И изненада, како су се пробудили, тако и умукоше.

Бетина се обазре према Килигеру. Он је сада стојао потпуно на ивици брда и његов средњи окретни стас са младом главом оштро се оцртавао према плавом небу. Дуги рог у његовој руци давао је његовој појави нешто страно и необично. Док јој је душа још треперила под звуцима рога, осети Бетина да је и дувач необично привлачи. Готово као да ју је нешто присиљавало, врати се њему.

„Да ли ти се свидело?“ — упита Франц, када она поново дође до њега.

Она климну главом. И чудновато: сада је још једанпут чула рог, као да далеко одјекује и није знала да ли га чује ухом или срцем.

Плави младић седе у траву. Пошто је изгледало као да очекује да и она то учини, она се спусти за њим.

Он је говорио и даље о свом рогу:

„Када дува јужни ветар и сасвим јако дунем, чује ме моја мајка доле у Хоспенталу“.

„Је ли она тамо станује? — упита Бетина.

Једна реч се надовезивала на другу. Килигер је причао да је запослен на бачијама, које доле напајају стада и праве сир. Када прође алписко лето, вратиће се олет у долину.

Тада и Бетина исприча ко је она, да потиче из Горњег Тесина и да ће се тамо вратити на јесен, када се заврши пут.

Али, нешто је кочило њено причање. Тон којим је пре тога Килигер говорио о својој мајци необично ју је погодио. Она је осећала да она не може тако топло да прича о својој мајци. Њена мати била је „вештица“, имала је обичај да говори бучно и гласно и да сикће. Она и отац често су се препирали, каткад је било и туче, а повремено обоје су пили преко мере. То није било ништа необично. Живело се у кантини.

„Хоћеш још једном доћи овамо горе?“ — упита напослетку Франц, пошто су једно другом довољно напричали и Бетина се сегила да мора да иде.

„Да ли ћу те тада срести?“ — сумњала је она.

„Зар мислиш да те ја не изгледам?“

То је био тих тајанствен тренутак. Стојали су једно испред другог, пружили су једно другоме руку за опроштај, нису обоје знали шта би даље и тада се њихови прсти, који су већ хтели да се раставе, стегоше у још један лаки стисак.

Док је одмах затим Бетина силазила кроз алпске руже, а Килигер одозго гледао за њом, свако је од њих задржало у себи необично узбудљиво сећање на стисак руке другог.

Мали Бетинин доживљај није споља имао никаквих великих последица. Идућег дана било је много посла, пошто је мати прала велики „веш“. Бетина је била ћутљива и расејана. Мати, снажна и крупна жена, грдила је:

„Само спаваш! Када би се само на тебе човек ослонио, не би за недељу дана били готови“.

Али Бетина није била лена. Она се само наједном није више осећала пријатно код куће. Изгледало је као да је бацила поглед у неку другу земљу и не може више да се снађе у сивом свакодневном животу. Мајка јој још никад није изгледала тако бучна, а отац тако груб. А радници и гости у кантини, са својом незграпном наметљивошћу и загушљиви ваздух у крчми, дим, винска пара и вечити мирис вреле паленте! Горе на брдима дувао је тако слободан и чист ваздух!

Једне вечери — Бетина је била у кујни запослена прањем тањира — одјекну поново алпски рог. Бетина се тако препаде да јој тањир који је држала у руци исклизну и паде у врелу воду, разбијен у два комада. Она га извади из корита за прање. Хва-

ла Богу, што није било никог у близини да види како је журнула напоље.

Идућег тренутка стојала је скривена иза обешеног рубља и послушнички. Чинило јој се да рог одјекује ту доле, још увек необично узбудљиво, као позив издалека. Дођи, дођи, дођи! — говори у два тона, један јасан, други дубок и озбиљан.

Када је дување рога престало, Бетина се врати сасвим озарена лица своме послу.

Отада би увек недељом отрчала и сусретала Килигера. Седели су заједно горе иза њихове стене.

Чудноват је био њихов разговор.

„Јеси опет ту?“ — питао је Франц.

А она је климала главом, као да она сама није довољна потврда.

„Хоћеш ли сасвим отићи у Пфаид на јесен?“ — питао је даље Франц.

Она и на ово климну главом.

„Зар нећеш доћи једном нама у Урнерланд?“

„Не знам,“ одговори она.

Време им је пролазило у лету. И увек је растањак био најзначајнији.

Бетина је отприлике говорила:

„Лаку ноћ, Франц! Довиђења идући пут!“

А он је одговарао:

„Дођи ускоро. Не мора да буде недеља“.

Тада је долазио стисак руке и сваки пут је трајао нешто дуже, и обоје су се после тога осећали један тренутак глупо и буновно, као од слатког јаког пића.

Просто да не поверујеш како је време прошло, иако су радних дана ноге биле тешке као олово, а само недеље изгледале вредне живота.

„Куд луташ стално?“ — чудила се Бетинина мајка.

„Зар се ниси довољно нагледала брда?“ — питао је отац.

Бетина није одговарала, али није остајала код куће.

Дође јесен.

Недељу дана се паковало. Радници су одлазили, прво појединци, затим главна група, онда последњи. Приближавао се дан када је кантина требало да буде затворена. Једним колима требало је да Контијеви сутра отпутују у Пфаид са целом својом имовином.

Уочи тога дана попе се Бетина поново на са-станак. Пењала се тако журно уз обронак, да јој је скоро застајао дах. Прошле недеље није видела Франца. Један дечак, који је шврљао унаоколо и који је био одоздо из Алпа, обавестио ју је да је он морао изненада да оде у долину, мајка му је била болесна. Али, он ће се опет вратити.

Сада се пењала узбрдо са страхом у срцу, да је неко од њених не позове натраг, са сумњом у свести: да ли ће Франц бити тамо, а у крви нешто као чежња и нешто као збуњена брига.

Она још није досшла до стене на вису, када угледа Франца. И њега је нешто гонило на Алпе и прво што је учинио, било је да њу ишчекује.

„Здраво!“ — довикну му она издалека.

Поздрав јој је готово против воље слетео са усана.

„Холдрио!“ — јодловао је он.

Одмах затим били су заједно.

„Ми се сутра селимо“ — јави му Бетина без даха, „и хтела сам још да се опростим с тобом“.

„Тако брзо?“ — жалио је он.

Он је знао да ће она ових дана отпутовати, па ипак дошло му је ово и сувише изненада и у њему за тренутак ишчезну сећање на мајку. Али, није знао шта би требало даље да каже.

„Како је твојој мајци?“ — упита Бетина нехотице.

Тада се на његовом светлом, младом лицу појави забринут израз и он признаде:

„Још јој није добро. Требало је да останем код ње“.

Бетина саже главу свесна своје кривице. Она није мислила на то да се он због ње вратио, али је завидела његовој мајци због туге која му је избијала из очију.

„Али, хтео сам још једанпут да тебе видим“ — доврши Франц.

Ове речи тако су пријатно деловале на Бетину, да она погледа блиставих очију и скоро обема рукама зграби његове руке.

„Лепо је кад неко тако воли своју мајку!“ — рече она. Јер, његова синовска љубав учини јој се као делић службе Божје и када је помислила на своју мајку, опет осети бол.

Франц одговори:

„Она је као злато. Она је нас десеторо деце савим сама одгајила, када је отац настрадао у брди-ма. Ја сам најмлађи“.

Он је врло мало причао. Али, Бетина га је воле-ла због тона којим је говорио.

„Она ће сигурно опет оздравити“ — тешила га је.

Тада и он оживе и потврди:

„Да, да, наравно. Иначе, и поред свега, не бих дошао. Доктор је рекао да је потребно само вре-мена“.

И пошто је о мајци речено све што је било потребно, неколико тренутака нису знали шта ће рећи. Али, и без говора било је добро стојати тако једно према другом. Франц сада примети како је Бетина била узбуђена и у страху што не може дуже остати, или да је не траже.

„Хоћеш ли на лето опет доћи?“ — упита он на крају.

„Баш нећу“ — одговори она.

„Али мораш“ — захтевао је он.

„Како ћу знати кад си ти ту?“

„Када чујеш алписки рог“.

„Ја га нећу чути тако далеко, доле у Пфаиду“.

„То би била за мене шала“.

„Зар можеш тако гласно да дуваш у рог?“

„Ако мора да буде, могу тако да ме чујеш на неколико часова удаљености. И ти га мораш чути, па макар ми пукла прса“.

Он затим дохвати Бетину за руку. Она је осећала како све на њему тежи према њој и била је тако глупа да се саже и пољуби његову руку.

Од изненађења он пусти њене руке.

Баш тада ветар донесе њено име: Бе-ти-на!

Отац ју је викао. Звучало је грубо и гневно.

Она се препаде, као да ју је погодило тане, окрете се и сјури се низ брдо. Мало је требало па би и Франц Килигер скочио за њом. Али, било је још штошта нејасно и он је гледао за њом, био је збуњен и осећао како су много имали још да кажу једно другоме. И већ га је спопала чежња за Бетином. Ваљало је целу дугу јесен и зиму патити за њом.

Да, чежња!

Контијеви су становали у Пфаиду, у кантини Тичинезе. Муж, жена и кћи, као што су становали и

горе на превоју. Правили су приличне послове, јер код њих је свраћало много света. Имали су право вино, жена је добро кувала, крчмар је пио са гостима и био друштвен човек. А ћерка је била лепа. Али, са њом нешто није било у реду. Она је морала помагати у послуживању, али није била љубазна. Није трпела никакве нежности. Двосмислени разговори натеривали су јој крв у младо лице и бес у очи. Она је била чудновато расејана и изгледало је као да стално нешто ослушкује, или да о нечему размишља. Стари, нарочито мајка, узбуђивали су се због ње, пребацивали јој свакодневно, грдили је и понекад лупили. Мало по мало њихово чуђење било је скоро веће од њиховог беса и они су често са стране крадом посматрали овај чудновати сој, који је у њиховом врту дошао на светлост дана.

Зима се уселила у земљу. Скоро као пола куће висок лежао је снег по улицама и крововима. Али, сунце је сијало, а одозго са севера блистала су у нечувеном сјају брда, огрнута плавим огртачем неба.

Бетинин поглед често је почивао на овим белим врховима и да би их могла посматрати изближе и несметано, пењала се далеко узбрдо лошим друмом. Затим је сликала себи у мислима планински превој и стену на стрмом обронку са алписким ружама, дуги рог на земљи, Франца Килигера како је стојао светао, млад и снажан испред плавог неба. Да ли је његова мајка опет оздравила? — питала се Бетина и осећала је неко плашљиво далеко поштовање према жени, о којој није ништа знала осим да је њен син о њој лепо говорио. И с времена на време ослушкивала је, ослушкивала са уздржаним дахом и чула је неки удаљени звук, као да путује кроз облаке. Тада би јој од страха застао дах, говорила је себи да се вара, и опет сумњала да није ипак то

тако. Али, пре свега, поче да је мучи да ли ће у пролеће чути рог? И дани су јој изгледали дуги.

Пред крај зиме долазио је често у кантину један млад човек, син синдака у Пфаиду, Феличе. Био је леп, витак, црнокос младић, поручник у тврђавском одреду, у цивилу сувласник сточарске трговине на велико свога оца. Он је видео Бетину, клео се да на далеко и широко нема лепше девојке и удварао јој се. Убрзо је увидео да се у игри ништа не може са њом почети. Тада поче озбиљно. Пошто са ћерком није далеко дотерао, навали на родитеље. Ови прихватише оберучке. Бољег зета нису могли пожелети. Као бомба из ведра неба срећа је снашла Бетину.

Бетина се нађе у унакрсној ватри. Просилац је наваљивао. Родитељи су је наговарали, љутили се када се она противила. Њихов гнев изражавао се у дивљим речима и ударцима.

Недељама, које су изгледале бескрајне, ишла је смеђа Бетина, час плачући, час оуглала, лежала је ноћу без сна у својој соби и помисли једанпут да побегне горе у планинску зиму, преко завејаног превоја, ма где горе у Урнерланд, а други пут очајавајући признаде себи да је Франц могао већ одавно заборавити на њихов сусрет горе на брдском обронку и она би дошла у туђу земљу, где јој нико не би пожелео добродошлицу.

Али, прође и то време. У Тесинској долини топио се снег. Све врелије и врелије пламтело је сунце. Почело се топити већ и на брдима. У Пфаиду цветале су кајсије, црвене и светле, на витким гранама. Тада Бетина поче да послушкује и дању и ноћу. Све невоље дана, дужности у родитељској кући, сусрете са Билом, сукобе са оцем и мајком доживљавала је као у неком сну, дивљем и бурном. Феличе је захтевао одговор. Он је био жилав и у-

поран. Он посла свога оца, синдака, најпоштованију личност у селу. Овај дозва Бетину. Она је требала да види ствари онакве какве су: један честит човек, и то имућан, жели да је узме за жену. И њихови родитељи желе ову везу. Деца, међутим, имају дужности. У случају потребе могле би и власти да проговоре.

Бетинина утученост је расла. Она није ништа чула о пастиру са рогом. И шта је коначно знала о њему? Да је дувао у необични рог и да је био добар син! И можда да је није нерадо гледао. Али, отада... ништа нису уговорили, нису писали једно другом. Ако је Франц тако често мислио на њу као она на њега, морао би дати неког гласа о себи и тада што је могуће раније избити на Алпе.

Затим она примети да на стрмој северној страни брда још лежи снег. Али, то није умиривало њено нестрпљење. И постепено почињала је да бива слаба, слаба због незадовољних родитеља, који су јој стално замерали, слаба пред утицајним синдаком, помало слаба и према црном Феличу. Необична језа прошла би јој по леђима када би помислила на то да ће морати цео живот да дели са њим, дан за даном и ноћ за ноћи. Али, на крају, и друге девојке се удају да би биле збринуте и навикну се на оно, што им је у почетку изгледало мучно.

Мало по мало нестајало је необичног стања у коме је било њено тело и њена душа, који су стално ослушкивали. Дође дан када се није више опирала, када су родитељи и синдако говорили о свадби.

Синдако намигну Контитељима: зар нисам ја то одмах рекао? Временом сви људи постану разумни.

Феличе је сада чешће долазио у кућу. Водио је Бетину у шетњу. „Леп пар“ — хвалили су становници Пфаида. И Бетина то није нерадо слушала. Временом све већа Феличеова нежност прелазила

Joј је у крв. Само да није било необичног бола у срцу, који је пекао као отворена рана.

Једнога дана њена мати направи превремену и неспретну примедбу:

„Сад ниси више будала! Сада си приметила где су паре. Паре и благостање — то је све. Човека ваља зауздати“.

Снажна жена, са грубим војничким цртама, имала је при томе на лицу израз који је Бетину одбијао. Она никад није мајку волела. Сада осети у срцу један убод и нешто као мржњу у жилама. Да ли би Францова мајка такође рекла нешто овако? — питала се она. И, отада, повуче се још више у себе. И стално је у мислима видела брда, удисала њихов слободни, прекрасни ваздух и видела Франца Килигера, како стоји са својим рогом преко ружа. Па ипак, тетурала се без отпора и збуњена у сусрет дану, који је био одређен за њену свадбу.

Свадбеног јутра пробуди се рано у својој соби. Чудна променљива светлост испуњавала је собу. Сунце се појављивало и гасило. Када приђе прозору, примети да бурни ветар тера по небу беле облаке одозго са брда преко села, према југу.

На једној столици лежала је спремна њена свадбена хаљина. Када би њен поглед пао на њу, закуцало би јој срце у необичном страху. Боже, зар је већ дотле дошло? — мислила је она, стојала и мислила да свечану хаљину неће моћи никад обући.

Нови зрак светлости посети је и огреја њено витко тело, обучено само у кошуљу, њен смеђи врат и малу лепу главу са нежно увијеном косом. Шта ће се само десити са њом? — питала се даље и Феличе јој је био још увек тако мало близак, да га у тренутку није могла уопште себи замислити.

Баш тада поче да звони на сеоској цркви. То још није било за њену свадбу. За њу требало је да звони тек два сата доцније. Сада је имао да се изврши неки погреб. Тако то иде у животу: једни се рађају, једни се венчавају, а једни умиру, све истог дана.

Ударци звона, овај лупајући, лозивајући и продирући трозвук поново ускомешаше Бетинину сметеност. Она отвори прозор и угледа преко пута црквени торањ и звона, која су се у њему љуљала као од ветра. Бам-бам-бам, бим-бам-бам — лупало је истовремено у њој. И, наједном, појави јој се будућност као понор. Пригушеност испуни собу. Зар није она изгледала као затвор, као тамница изгледало је и село, у коме су њу хтели да предају Феличеу?

Она се наже далеко преко прозора. Тада заблеста према њој белина пута, који је водио између кућа ван села и горе у брда. И тада — зар није у ваздуху поред лупе звона изненада одјекнуо још један звук? „Боже!“ — оте јој се узвик.

У том тренутку умукосе звона. Тада она разабра јасније онај други звук из невероватне даљине. Он је долазио као да плива на ветру и био је као отегнут дозив. Тако нешто нису у Пфаиду још никада чули.

Али, Бетина Конти угледа и по други пут Франца Килигера, како стоји изнад обронка са ружама. Жила на смећем врату му се надима, тако снажно дува он у рог, а његова плава коса блистала је на сунцу.

Тада, као да је у девојку ушао ковитлави вихор. Рукама које су дрхтале од журбе поче да се облачи. Из сандука донесе своју летњу хаљину са цветовима и навуче је, баш њу, јер јој је прва дошла под руку. Пре него што је напустила собу, она

је ослушкивала. Да ли јој се неће неко испречити на путу? Једна споредна врата водила су у врт, а затим пут у шуму дуж Тесина, где се неприметно могло изићи из села. Отац и мати били су у ово доба већ у кантини и гости су долазили на доручак.

Бетина стисну зубе. Затим се искраде преко степеника и шмугну у слободу.

Пут је био далек. Скоро невероватно да је рог тако далеко одјекивао. Бетини отежаше ноге и руке. Али, као да ју је нешто невидљивим ужетом вукло горе преко многих окука, све више и више према превоју. И због ове силе из даљине није осећала умор у телу.

Звуци рога умукоше. Мало спласну и Бетинина храброст. Али, она се и даље пењала у плаветнило, само даље од Пфаида и Фелича Било и радије у смрт него у цркву на свадбу.

Изнад ње још су се гонили облаци. Због њихове журбе изгледало је Бетини покатак да се пење брже уз брдо. С времена на време заблистало би још увек плаво небо. И с времена на време још увек је сијало сунце. Села су остајала за њом. Ускоро продре у усамљеност превојског пута, где се пенушао млади Тесин, стиснут између стена.

Људи су зачуђено гледали за њом. И сада су је сусретали путници. Један хтеде да је нешто упита. Али она јурну поред њега.

Још један сат до превојског виса! — признаде она себи доцније. А сада је траже у Пфаиду. Сада псује отац. А мати је обузета ружним мислима и, сећајући се ње, Бетина се нарочито грозила. Синдако је можда послао полицију за њом. А Феличе је стојао глупа лица.

Један сат прође. Тада се примети превојски вис. Ту су стојале, затворених прозора, као огромне животиње које спавају, бараке где је за време градње

пута становала са родитељима. А сад! Сада поново одјекну рог. Сасвим близу и гласно. Бетина је мислила да би могла хватати звуке из треперавог ваздуха, испод белих ковитлавих облака.

Поред нове крчме на превоју седело је неколико људи. Бетина пројури поред њих и поче се пењати уз стрмину.

Руже још нису цветале. Само тамно зелено грмље пружало се снажно и тешко од лишћа са алпског обронка, а његови жуто-смеђи пупољци изгледало је да ће попуцати од једрине. И Бетинино срце пуцало је као да ће се распрснути.

Наједном, откри Франца на вису. Он је долазио иза стене. Његов рог пружао се из руке доле у траву. А његова коса блистала је на светлости, која је падала са једног плавог острва на небу.

Сада је и он њу познао и остави рог у траву. А затим је кликтао:

„Бетина! Холдрио!“

Чекао је да се она попне ближе. Чуђење и радост што је дошла приковали су га на месту где је стојао. Тек када је била сасвим близу, пружи јој руку и повуче је горе себи.

„Дакле, ипак си ме чула?“ — клицао је он и настави: „Али ја сам дувао да сам мислио да ће ме папа у Риму морати да чује“.

Тада навалише Бетини речи:

„Јутрос је требало да се венчам. Побегла сам им“.

А затим:

„Шта ради твоја мајка?“

Било је много да се говори, да се прича, скоро сувише наједанпут. Нису знали одакле да почну. Франц Килигер одговори:

„Мати је опет здрава“.

„Волиш ли је још увек много?“ — упита Бетина, као да је то било прво, најважније што се морало рећи. Притом су јој очи биле пуне суза.

Али, плавокоси младић читао је у њима и, са осетљивошћу онога који воли, откри због чега му она завиди. Тада привуче девојку к себи. Богме, тај има жилаве, снажне руке.

„Да ли волим мајку?“ — понови он њено раније питање. „То се не може тако рећи. То мораш ти тек постепено да запазиш“.

И он обухвати Бетину једном руком, а другом подиже свој рог. Тако се попеше с оне стране, према Алпима, причајући једно другоме даље. Једва су се задржали у Алпима и сиђоше доле у Хоспентал. Испод облака који су путовали. С времена на време пољубац би заменио реч која се устезала. Једна од тих речи, коју Франц изговори, удари Бетини у крв, као врело вино:

„Моја мајка је казала да ти се радује“.

Двадесетогодишњи Ули Збиндер, слуга сељака Карла Герига, чучао је на трулом дашчаном крову алписке колибе и закуцавао тамо где је прокишњавао неколико нових дасака. На себи је имао само панталоне. Цело остало тело било му је голо. И пошто је целог овог лета био тако стално изложен сунцу, било је жилаво и витко тело смеђе као ђон. Стога су и веселе очи изгледале тако тамно модре, а густа коврцава коса тако светло плава.

Ули је радио свој посао механички. Његове мисли биле су ко зна где. Сутра је требало да буде дотерана стока његовог газде из унутрашњих Алпа овамо у малу алписку шуму. Ули је дошао овамо да донекле доведе у ред колибу. Али, са својим мислима он није био код стоке коју ће сутра бачијар овамо да претера, већ у селу у долини, код газдине куће.

У том тренутку он закуца један ексер којим је хтео да причврсти једну даску, тако дивљим ударцем да се бела дрвена дашчица распаде у четири комада. До ђавола, још једанпут! А иначе је било да човек из коже изиђе! Данас је још седео овде на крову колибе, али за десетак дана биће богзна где и шиндра, и Алпи, и газда ништа га се више неће тицати! Гериг му је пре десет дана отказао службу.

Ули Збиндер спусти чекић и погледа у даљину преко мале алписке ливаде, која је лежала као запустена баштица између округлог зида сивих стена. Она је имала двоја врата, једна уска и дивља, где је алписки поток као бесан водопад падао са стена на травњак, шумио пенећи се белом пеном дуж западног зида стена и друга питомија далеко на супротној страни, где је поток као нова каскада скакао према долини. Травњак је био необично зелен. Ту је расла добра храна. Али, данас олујна светлост чинила је боје травњака још тамнијим, а пространо небеско звоно, које је преко тога било раширено, претворила је у свод од плавог ужареног челика.

Улијево тамно тело се знојило и жеђало. Он је осећао врућину, али му је изгледало да она још увек долази више из срца него из коже. Он није видео ни ливаду, ни ужарено небо, ни дивљи поток. У његовој свести још је стојао сељак Гериг, црнобрад, висок, прави Тел по статусу, права добричина по души, цењен надалеко и широко, доброћудан и правичан. И тај га је отерао. Не зато што он, Ули, није испуњавао своје дужности. Нити због ма какве глупости. Не! Заправо се не би могло ни рећи, већ само наслутити зашто. Није чак био ни осоран или гневан, када му је отказао. Рекао је сасвим мирно:

„Учинићеш онда боље, ако потражиш себи другу службу. Лако ћеш је наћи. Вештом младићу као ти неће то бити тешко“.

Зашто он, Ули, није питао за узроке отпуштања? То се дало лако разумети! Кад... кад не би тамо још скоро у даљини слуха стојала Сима са којом је он још на бунару ћаскао! Сима! Још није заправо ни из школе изишла! Тек о Ускрсу требало је да је заврши. Била је витка као млади јасен, који је на путу за Алпе стојао сасвим усамљен и нежно се савијао на ветру. И у њеном присуству Ули не

би могао даље да говори и да пита. То је било обично. Већ и сама Сима била је необична, није била као остале девојке и деца у том крају: она је била скоро мршава, тако да су јој танке ноге стрчале у тешким ципелама. Плава коса опкољавала је њено уско лице, на коме су се нарочито истицала мала уста и фино изрезан нос. Он, Ули, увек је тешко могао да одвоји свој поглед од њена невероватно љупка лица, када је била у близини. А Сима је била радо у његовој близини. Она није много говорила. Само је тако стојала, одговарала тихо и озбиљно ако би је што питали и била је необично промућурна, тако да је дохватала косу која је управо пала, или, као да је човеку читала из очију, доносила је капут који је остао тамо преко, у ливади. Покаткад било му је необично топло испод прсника, покаткад би поцрвенео, а Сима такође и... — и иначе није било више ништа. Али свакако је то због чега га газда није хтео задржати!

Ули је тако далеко дотерао у свом размишљању, да је седео докон на крову, скоро као будала. Изненада паде му поглед на излаз из Алпа. Тамо се нешто кретало.

Ускоро затим појавише се изнад зелене линије хоризонта три људске главе. Ули испружи врат. Каква је то посета долазила? Истовремено опази да су црни облаци, који су куљали са запада, освојили већ пола неба и увили га у тамни мртвачки вео.

Али, на три главе падао је још један горући зрак сунца. Један тренутак изгледале су као да носе сребрне круне, које су припадале Сими, њеном младом брату Адаму и сестри Еви, осмогодишњим близанцима који су сељаку Геригу доцкан још допузали у гнездо.

Од изненађења Ули скоро паде са крова. Шта ће деца овамо горе? Тада се сети да је доле код

куће велика косидба. Сима долази да га позове. Није било довољно радне снаге.

Међутим, дугоноги близанци, који су имали исто тако лепушкаста лица као и Сима, догегаше се преко травњака.

„Бар дан!“ викну дечак. „Бар дан, Ули!“ — рече девојчица.

„Ниси нас очекивао, је ли?“ — смејао се Адам.

Тада приђе и Сима полако, прибрано, мало плашљиво као што је био њен начин. Она поздрави:

„Бар дан, Ули!“ — и додаде: „Вечерас треба да дођеш кући. Сада је невреме за невременом и сено се мора тако надохват сређивати“.

„Је ли вас отац послао?“ — упита Ули, блед од чуђења.

Сима се премести с ноге на ногу. Затим одговори

„Он прво није хтео. Али, мати је сматрала да треба да дођеш. Иначе, сада не можеш никога наћи“.

„Добро, онда ћу доћи“, — обавести је Ули и седео је мирно и даље и поново дохватио чекић. Било је у томе мало пркоса: деца могу сад одмах отићи и код куће испричати да Ули није хтео њима за љубав ни са крова да сиђе.

Као три мала идола стојала су Геригова деца у трави, гледала горе на Улија и нису знала шта би са његовом мрзовољом. На крају рече Сима, бацивши неповерљив поглед на небо, које је постало црно као угаљ:

„Можда би требало да сачекамо овде, док прође невреме!“

Хтео или не хтео и Ули је поново испитивао небо. Затим промрси неку псовку кроз снажне зубе. Небо је изгледало близу као да га можеш дохватити. Ваздух је био као врела пара. Сада је осећао

и како му зној клизи низ леђа. А затим наста скоро ноћ.

Ђутећи, склизну Ули с крова на земљу.

„Такво небо још нисам видео“ рече мали Адам.

„Тешке олује брзо пролазе“ — тешила је Сима.

Она је желела да Ули примети да они неће остати дуже него што је било потребно. Изгледало јој је да се она и отпуштени слуга на неки начин налазе у необичном стању при овој посети.

У том тренутку прва муња сену преко неба. За њом је дошла грмљавина, тако да је земља дрхтала, а брда унаоколо изгледало је да више не стоје сигурно на својим широким ногама.

„Ајте унутра“ — понуди Ули и ухвати Еву за руку.

Они пођоше сви троје за њим кроз трошна врата у унутрашњост колибе, где је поред стаје била једна црвоточна соба са трулим подом, једним столом, једном клупом поред слепог прозора и једном расклиматаном столицом.

„Седите“ — командовао је овде Ули и показа малима на клупу, а Сими дотури столицу. „За јело имам само хлеба и старог сира“.

„Ми нисмо гладни“ — одговори Сима.

Притом се мало осмехну у свести да су добро смештени у соби код јаког Улија. И зашто да се не слажу њих двоје? Па нису једно другом ништа на жао учинили! Уосталом, ни Ули није више имао срдито лице. И у соби је постало сасвим пријатно.

Бум! Ррррррр! — севало је поново и грмело.

Ева крикну. Овог пута колиба је задрхтала. Негде је ударио гром. Један камен је испао из зида.

И Сима и Адам седели су заплашених лица.

Ули изиђе у ходник и поново се врати.

„Такво невреме још нисам доживео“, — извести он, машући главом. „Једно пола сата мораћемо чекати док то прође“.

Он седе поред близанаца на клупу и поче да их испитује, колико су код куће одмакли са косидбом и сличне безазлене ствари. Из неке унутрашње побуде, са којом је сељак Гериг имао везе, избегавао је да гледа Симу и да са њом разговара.

Тада разговор сасвим запе. Падала је киша. Напољу је пљуштало. Као да је био потоп. Колиба је изгледала као да стоји под циновским водопадом. Бујица је прскала по крову и у прозоре. Хујала. Беснела.

Вода је већ продирала кроз шиндру. Већ је прокапљивало ту и тамо кроз дрвену таваницу.

„Боже, како то пада“ — шапутала је Сима.

Близанци покушаше да се осмехну, осмехом који није долазио сасвим од срца. Тада умукосе. Имали су уплашен израз.

Улију изненада сену једна мисао, која му застави куцање срца. Он стисну зубе и удаљи се по други пут. Без речи. Само муцајући у себи: „Исусе, Маријо“.

У трему застаде и ослушну. Шта је то било? То није могла бити само киша! Његова крв се охлади. У обичном времену глечерски поток је мало заокретао око куће и текао с леве стране у зеленило Алпа. Али сада? Изгледало је да је поток изишао из корита! Чуло се како бесни с обе стране колибе. Његова вода је бесно заплускивала задњи зид.

Улијеве мисли се ускомешаше. Он отвори врата на колиби. Киша му удари у лице. Муње су непрестано пробациле црне облаке. Гром се претворио у једно котрљање и тутњање, као да су брда постала дивље животиње, које фркнући реже једна на другу.

Ули погледа око себе. Пред прагом колибе било је још једно мало травно острво, али са обе његове стране јурила је, таласала се и надирали жути бујица. То више није била само вода, то је био муљ потока измешан са земљом, једна чорба поме-

шана са комадима камења, која је кључала као кад се гаси креч.

Ули скочи у воду и газио је око куће. Тада виде шта се догодило. Изгледало је да је цело брдо било у покрету. Оно је било само један водопад, таман и лудачки, бујица која се рушила и која је прскала, трескала и сурвавала камење једно на друго. Све то рушило се на колибу, наслањало се на њу и јурило са обе стране даље.

Улија је гушио страх. Унутра у кући су деца. А... а сваког тренутка могао је пролом глечера пробити задњи зид куће. Тада се његове мисли распламтеше и претворише се у једну једину нужност. Он је догазио натраг у колибу. Јурну у собу. Уско Симино лице било је бледо као смрт. Близанци су плакали.

„Глечер долази!“ — узвикну Ули.

„Он ће однети колибу“ — прошапута Сима.

Тада Ули зграби Еву у руке.

„Сами не можете проћи. Горе на идући обро-
нак! Под једну стену!“ — узвикну он.

И већ упола напољу довикну Сими:

„Да се нисте усудили из куће! Чекај са Ада-
мом! Ја ћу опет доћи што могу брже!“

И већ је био напољу.

Сима и мали Адам изиђоше на праг ходника и гледали су за њима. Невреме је још беснело. Ули је носио Еву кроз жути полупели поток, који је чупао и уједао. Његове ноге биле су као стубови, које је запљускивала вода. Каткад би потонуо до кукова. Али, он је газио даље и даље. Већ се докопао места где је с оне стране брда поново почињао успон.

У гредама колибе чуло се стењање и пуцање. Већ није могла више да издржи. Сима је склопила руке.

„Читај оченаш“ — прошапута брату. И она сама се молила.

Кроз мрку провалу бујице журио се Ули натраг. И поред све журбе могао је да размишља. Он тачно зна шта хоће и шта мора. Али, у њему се води необична борба: само једно од њих двоје може понети, а друго мора да чека! Уствари, морао бих девојку прву да спасем, пада му на памет. Заправо би Адама првог ваљало склонити у сигурност, јер он је још мали, — била је његова идућа мисао. Обе ове мисли су као два бика који јуришају један на другог. Како се бесно сукобљавају! Сад једна надвлада, сад друга.

Тада Ули стиже поново до колибе. Вода је већ у ходнику. Негде мора да се налази пукотина!

„Брзо, забога!“ — викао је он.

Мали Адам баци му се дрхтећи у наручја. Он га узе хтео не хтео. Али се устезао. Помисли да га поново спусти. Јер Сима се полуонесвешћена ослањала на зид. А ако се, Боже, нешто деси Сими? Његово срце било је растрзано у крпе.

„Узми га! Брзо!“ — узвикну међутим девојка, када виде како се он колеба.

И Ули одлази.

И опет гази он, дахће, бори се за пут кроз гротаву бесну воду. Каткад падне камење на његове ноге, тако да мора да стисне зубе да не би јаукнуо. Једанпут-двапут умало га није оборила.

Дечак је обгрлио његов врат. „Брже!“ — дахће му он у ухо, „иначе Сима мора умрети“.

Као да Ули то није знао! Он тетура напред. Зној му цури с чела. Глава би хтела да се окрене да погледа према Сими. Али, он се одупире и гледа само у воду и свој пут. Срце му гори. Срце му бије као да ће искочити.

Коначно дохвати се једним замахом поново обронка, где је мало више горе мала Ева седела склоњена испод једне велике стене. Он је до коже мокар од кише, од зноја, од потока. Спуштајући Адама на земљу, он га гурну:

„Грчи! Горе испод стене!“

Он се по трећи пут баца у борбу са кишом, олујом и потоком. Тек сада раздире га сумња. Да ли се колиба још држи? Да ли ће стићи још једном тамо и још једном натраг? Хтео је да викне: „Сима, држи се добро! Ја долазим!“ Али је само његов бол викао. Он сам је нем, сив у лицу, дрхтећих усана. Напред, напред! Иначе ни једне мисли више!

Сад! Зар колиба не стоји укусо? Видиш, Ули? Већ куља вода из кућних врата. Мора да је рупа на задњем зиду. А сад? Кров се већ нагиње! Гле! То је Сима! Она се држи за довратак. Вода хоће да је отргне.

„Сима!“

Само један поклик! Тада, као коњ који плива са последњим снагама, у очајничкој, животињској одбрани, докопа се Ули куће која се рушила.

Идућег тренутка већ је зграбио Симу. Она није могла више. Још један секунд само и она би пустила да потоне у беснилу воде. Сада осећа полупонесвешћена да је Ули ту, да је стиска, подупире раменима, носи. Он не иде као са осталима прво један делић пута низводно. Он одмах скреће у страну. Он добро зна зашто. Она се намешта да му буде лакше. Она се хвата за његова рамена.

Десет корака продро је с муком кроз поток, кишу и севање. Пакао се отворио. Затим одјекну пуцање и ломњава!

Сима крикну: „Исусе!“ Била је сад сасвим будна.

Колиба, тамо преко, сурвала се као кућа од карата. Мрки поток ваља рушевине. А брдо и вода сурваше се преко места где је она стојала.

Али, Ули је као војник који носи победничку заставу. Усправно гази он. Нестало је сасвим страха. Сад иде! Сад мора ићи! И већ се дохватио плиће воде и скоро стрмог земљишта и већ је преко на спасоносној узвишици. Скоро као у сну осећа он

да га једна рука, детињски плашљиво и беспомоћно, милује по образу.

Сима ћути. Само су њене очи биле светле и велике, када ју је спустио, и када је морала сама да се даље помогне преко рушевина и камења, кроз кишу која је још пљуштала, док је около грмело и севало, још један тегобан делић пута до стене, под којом су чучали браг и сестра.

„Ха-ха-ха!“ — смеје им се мали Адам. „Ала је то клизаво!“

Деца тако брзо заборављају животну опасност.

Још исто вече седела су деца у великој имућној сељачкој соби на великој пећи. Тек су дошли кући, а са њима и сељак Карл Гериг, који им је изишао у сусрет до пола пута, гоњен бригом за свој подмладак.

У соби је светлост необичне вечери, каква долази после дана тешке олује. Све се сија од ведрине и чистоће, од великог стола у средини, клупа и столица поред зидова и изрезбареног бифеа са ооманом покривеним лепим покривачем, па до везова на зидним сликама, које су претстављале разне догађаје из велике швајцарске историје.

Деца седе на пећи једно поред другог, као кокошке на мотки.

Преко пута од њих уз орман наслонила се мршцава, тамнокоса, озбиљна мати, на чијем се бледом и строгом лицу не може прочитати да је провела неколико часова очајничког немира.

Насред собе стоји Карл Гериг, усправан сељак, какви расту у унутрашњој Швајцарској, слични старим боровима.

„Дакле, реци мајци како је то било“ — тражи он од малог Адама.

ОвOME блистају очи и он почиње:

„Да... и онда је Ули однео прво нас кроз паклени кркљанац, затим је донео Симу. Баш у по-

следњем тренутку, пре него што се колиба срушила. Већ смо мислили да су обоје њих пропали“.

Сељак посла на своје место дечака, који је свој извештај почео из средине, место од почетка. Мирним дубоким гласом испричао је жени све шта се десило горе у Алпима, а што су му деца и Ули успут испричали. Затим приђе вратима и зовну гласно — мало је тутњало — једно име.

Ули уђе унутра. У његовом оделу било је још воде, која је и деци још цурила у капљицама из одела и квасила под.

„Требало је ипак сви да се прво пресвучете у суво“ — рече госпођа Северина.

Али сељак није обраћао пажњу на то. Он се окрену деци:

„Пружите му руку и реците хвала“.

Сви троје устају. Близанци су најмарљивији. Они осећају шта треба да кажу. Скоро су оборили Улија, тако су се окомили на њега.

„Хвала“ — рече такође и Сима. Под очевим погледом не иде то тако лако. Мршави образи јој се зажарише. Али, њена мала мека рука лежи у жиљавој Улијевој руци. Сунчана светлост пада на његово лице. Оно је невероватно допадљиво. Смеђе и здраво. Плава коса над њим је као недељна капа. А очи гледају тамно, плаво и слободно.

„И ми ти такође захваљујемо, Ули“ — рече госпођа Северина.

Она не мора да му пружи руку ни да га пољуби у чело. Али, све то и још више лежи у њеном дрхтавом гласу и у томе што блиста у њеном погледу.

Ули је збуњен. Док, упола задовољан, упола још потиштен због чињенице да му је отказано, прави необично лице, испаде Симина рука из његове. Али зато прође му изненада нешто кроз свест или кроз крв: како је ова рука тог страшног поподнева, када је највећа невоља била прошла, само

један тренутак додирнула његов образ. То му тако продре у душу, да један тренутак заборави на сељака, сељанку и на све. Затим зачу како Гериг опет говори:

„Да, а шта сам оно још хтео рећи? Ако хоћеш, Ули, да останеш код нас — немам ништа против“.

Ули се трже. Он хоће да говори. Али му се језик завезао.

Затим опет узе реч Гериг:

„Ја мислим, кад неко тако нешто учини као ти данас, Ули, онда он треба да зна како треба чекати, како је право, док не дође време да се мисли на ствари за које је сада још прерано“.

Чудно како то звучи! Као звук звона. Гериг има нешто слично у дубоком гласу. Као нека проповед.

А сада сељак заврши:

„Ако схваташ шта мислим, онда дај ми руку“.

Ули пружи.

„И ти твоју, Сима“.

Црвена лица, збуњена, стави Сима руку у леву руку очеву, док је његова десна држала Улијеву.

Није било ништа необично, скоро као када се каже „добар дан“. Па ипак, као неки дах великог обећања.

„Сад гледајте да се пресвучете у суво“ — вели Гериг.

Госпођа Северина већ је умотавала малу Еву и однесе је са Адамом преко, у спаваћу собу.

Ули изиђе на врата, а ускоро затим и Сима. Њена соба је на другој страни, а његова под кровом. Они се више не сусретоше напољу.

Већ је почела свакидашњица.

Само Гериг стоји још замишљен наред себе, превлачи тешком руком преко чела и необично је весео. Ули. Њему, Геригу, је право. За две-три године! Ули ће се већ држати. То му се види на светлом, смелом лицу!

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Ернст Цан (Zahn) је Швајцарац, који пише на немачком. Рођен је 24 јануара 1867 у Цириху, као син гостионичара. По завршетку института путовао је по иностранству, а потом је једно време радио очев посао, водећи гостионицу на железничкој станици у Гешенену. Од 1917 живи као самостални књижевник на Фирвалдштетском језеру. За свој књижевни рад стекао је титулу почасног доктора философије.

Ернст Цан почео је доста рано да пише, већином лаке и забавне ствари, без веће литерарне вредности. Отуда и обиље дела, која је написао (грчко педесет књига романа и приповедака). Међутим, временом у њему се све више кристалисао озбиљан писац, који је необично добро познавао живот своје домовине и умео да га прикаже свеже и сликовито, као што су и природа и људи у Швајцарској, провлачећи вешто кроз опште човечански став и идеје својих јунака њихове посебне карактеристике, које им даје средина у којој живе, раде и воле.

Нарочито је велика изражајна снага и свежина његове уметности у приказивању швајцарских планинаца, малих простих људи, који живе у присном сталном додиру са природом, која је нераздвајно испреплетена са њиховим животом и њиховом судбином и са чијом се суровошћу они често морају да боре на живот и смрт, о чему има сјајних страна и у овим приповеткама („Ули“). Али, поред сјајних свежих и сочних описа природе, њених снага и борбе између ње и човека, изненађује и уметнички приказ људске душе, њених најдубљих покрета, психолошких обрта, људских страсти и склоности, што је све приказано на један једноставан,

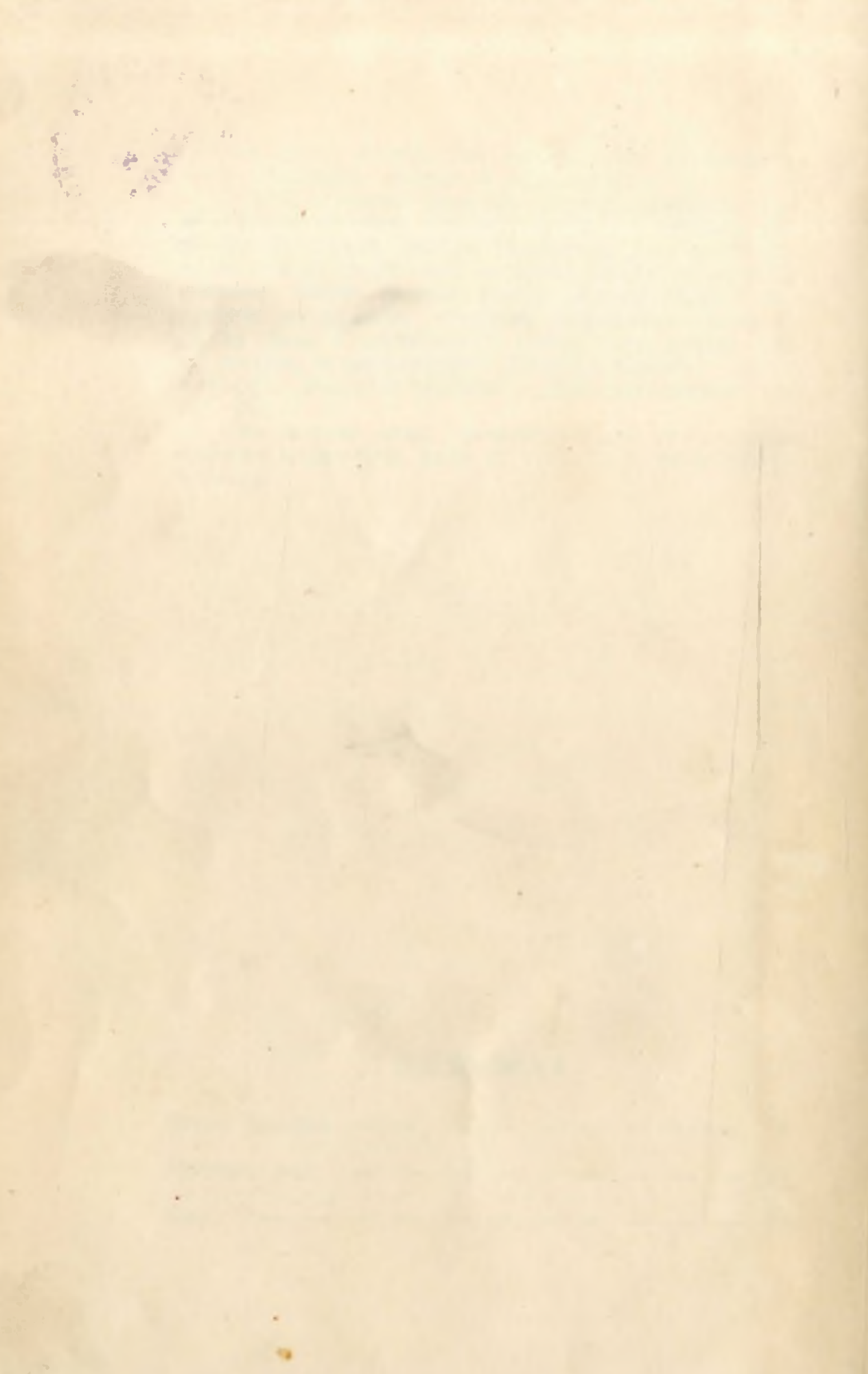
готово прост начин, без много речи и описа, па ипак убедљиво, снажно и пластично.

Успон и прави почетак његове књижевне славе датира од 1900 године, када је објавио свој историски роман „Албин Индерганд“, о човеку који је спасао своје село за време борбе против Наполеона. Затим долази роман „Клари Мари“, најзрелије ремек-дело, трагична породична историја „Кућа Луке Хохштрасера“. После тога долазе многи романи и приповетке: „Госпођа Сикста“, „Усамљеност“, „Воља и судбина“, „Хиљадугодишња улица“ итд.

Сва његова дела окарактерисана су снажним етичким садржајем, који се осећа и у овим приповеткама.

САДРЖАЈ

Тетка Барбла	— — — — —	5
Алписки рог	— — — — —	58
Ули	— — — — —	75

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
"РАДОСТЕ ДОМАКОВИЧ"

30 СР 821.112.2

ЦАН Е.

Три приповетке

ДЕСКОВАЦ